mala noſtra ſunt, vel peccata noſtra, vel pœnæ peccatis debitæ: pœnas quidem peccatis debitas redimit charitas erga pauperes: *Peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordiis pauperum;* Sin autem peccata ſunt, charitas aperit viam ad eorum pœnitentiam, nobis veræ converſionis obtinens gratiam; *eleemoſyna pœnitentibus dedit viam juſtitiæ. P. Segneri.*

Dan. 4. *Eccli. 17.*

Beatus qui intelligit ſuper pauperem ita ut illi adimat verecundiam detegendi ſuam neceſſitatem.

Chriſti fidelis miſertus pauperis, quia in illius perſona Jeſum Chriſtum deprehendit; facile illius neceſſitates cognoſcit; illas conjectura aſſequitur, atque prævertit: *intelligit*. Et ſane expectandumne eſt, ut fratribus in egeſtate poſitis ſubveniamus, cum nobis ſua recitant mala, cum nobis intuentibus, ſolvuntur in lacrymas, cum nos urgent, atque ſuis nos ſollicitant clamoribus? Nonne ſatis patiuntur, quin ſinamus eos angi expectatione illius auxilii, quod ſe a nobis ſperant conſecuturos? Nonne ſatis ſtatus ſui miſeria confecti ſunt, quin rurſus tuam nobis recitare teneantur calamitatem? Et huic præcipue indigentium generi proſpiciendum eſt, qui intelligendi ſunt, intelligique volunt, licet conticeſcant. Anima vere Chriſtiana illos detegere poteſt, cum etiam quam diligentiſſime ſe ipſos celare contendunt. *Non negavi, quod volebant, pauperibus*, inquit Sanctus vir Job, hoc eſt novit ille egenorum petitiones prævertere, illorum conjiciens deſideria; nec *oculos viduæ expectare feci*, ſubdit ille; unicus oculorum ejus conjectus omnes illius neceſſitates aperuit mihi; ipſe illas intellexi, iiſque proſpexi. *Idem.*

Job 31.

Quantum fallitur mundus hominis felicitatem in divitiis collocans.

Sæculi divites, qui in theſauris veſtris confiditis; voſmet beatos arbitramini, ac tales vos eſſe putat mundus inſipiens; immo invidet etiam felicitati veſtræ; ſed re ipſa beati non eſtis; pauperes vobis ſunt beatiores, vobiſque potior eſt lugendi cauſa, videntibus mala, quæ vobis maxima impendent. Tantum bonorum, quæ vobis ſupervacanea ſunt, & quæ mavultis intueri marceſcere, potius quam ea miſeris omni ope carentibus dare; tantum indumentorum, quæ vobis neceſſaria non ſunt, & quæ tineis depaſcenda relinquitis, potius quam Jeſu Chriſti membra illis induatis; tantum auri, & argenti ærugini traditum, quin in pauperum alimonia abſumatur. Hæc omnia vos accuſabunt noviſſimo judicii die, & omnia contra vos teſtabuntur. Cogitate igitur Deum ex hac ærugine, & vermibus facturum eſſe inſtrumenta juſtitiæ ſuæ ad vos excruciandos. Mementote verbi Prophetæ: Dementes dixerunt: beatus ille, cui hæc ſunt; ſed vere ille ſolum beatus eſt, qui habet Dominum Deum ſuum. *Cardinalis Bellarminus in Opuſculis.*

Divites non ſunt niſi ſequeſtres divitiarum, quas poſſident.

Eleemoſynę erogandæ non ſunt niſi de opibus legitime acquiſitis. Cur Dei filius illas divitias iniquitatis appellat? Quia, Patres inquiunt, ſępiſſime ſunt pars improborum. Cum habeat Deus alia bona, quæ bonis reſervat; ideo homo illa non niſi injuſte ſibi vindicat, quia hæc non ſunt illius, ſed Dei, a quo illa recepit. Horum non aliud habet, niſi diſpenſationem & uſum, cujus rationem redditurus eſt Deo, tamquam Domino ſervus. *Tourneux in anno Chriſtiano Tomo 9.*

Divites ſe teneri non putant erogare eleemoſynam licet omnes inevitabiliter teneantur.

Non ambigitur fere amplius quominus eleemoſyna ſit de præcepto, & nihilo ſecius vix aliquis ſe ad illam erogandam teneri putat. Se ſe coarctant ad definitionem ſuperflui, ac neceſſarii; ſed id quod pauperibus neceſſarium eſt in pauperibus quidem ad nihilum fere imminuitur, in divitibus autem adeo amplificatur, ut quidquid pauperibus deeſt, non ſit amplius neceſſarium, cui ſubſidium afferendum ſit, & inter ea omnia, quæ a divitibus poſſidentur, nihil ſuperfluum inveniatur, unde eleemoſynam erogare teneantur. Horum conditioni omnia ſunt neceſſaria; nihil vero pauperum infelicitati. *Idem Tomo octavo.*

Miſericordia erga pauperes, & egenos eſt homini ingenita.

Cęteræ virtutes habent aliquid ſuapte natura homini contrarium: fides illi rationem adimit, & proprii intellectus lumina. Obedientia illis aufert voluntatem. Humilitas quodammodo ejus perfectiones tollit. Nulla denique virtus eſt, quæ homini aliquid hominis ipſius non eripiat. Una miſeratio ſtudiis illius conformis eſt, & naturæ ejuſdem ſequitur propenſionem. Hinc dicebat Sanctus ille vir Job quemadmodum ipſe natus erat cum miſeria, ſimiliter etiam ſecum natam fuiſſe miſericordiam: *Mecum crevit miſeratio, & ex utero matris meæ egreſſa eſt mecum.* Sed licet virtus hæc ſit adeo communis ingenito mortalium omnium ſenſui; dici nihilominus poteſt; illam fere nullibi in mundo inveniri. *Ex Specimine Sermonum pro duodecima poſt Pentecoſten Dominica.*

Job 31.

Eleemoſynę non ſunt erogandæ cum aliarum detrimento.

Opes adhibendæ ſunt ad amicos ſibi conciliandos, a quibus recipiamur in æterna tabernacula, hoc eſt, in cœleſtes, æternaſque ſedes, quin tamen ſimul nobis conflemus inimicos, a quibus ab iiſdem tabernaculis prohibeamur. Vobis conciliantes preces pauperum, quibus opem feritis, nequaquam in voſmetipſos ciere debetis imprecationes eorum, quos perditis; juſtitia præcedere debet miſericordiam. Vobis reſtituendum eſt, quod accepiſtis, antequam erogetis, quę ſunt eroganda: initium ducite mulcendo illos, quos adverſus voſmet irritaſtis, ex inimicis eos vobis amicos facite; & ſi vobis reliquum eſt quidpiam, pauperes adjicite. Ne putetis vos efficere poſſe Deum furti veſtri conſortem, ejus ornantes altaria, vel pauperibus ſtipem erogantes ex iis, quæ ſurripuiſtis. Furtum odi, ait ille, & ipſum etiam odi in holocauſto. Nonne ipſe Jeſus Chriſtus docet, ſi frater tuus aliquid habet contra te, tibi prius gratiam cum illo ſarciendam eſſe, antequam aris offeras munus tuum? *Tourneux in anno Chriſtiano Tomo 9.*

Cum divites ſint divitiarum ſuarum œconomi nequeunt illis uti, ubicumque voluerint.

Neque arbitrentur divites licere ſibi facere, quodcumque ſibi libitum fuerit de ſuis pecuniis: harum œconomi tantum ſunt, & cum erogant eleemoſynam id tantum faciunt quod facere tenentur; hoc enim jubet Deus, cujus ſunt pecuniæ. Harum ipſi domini non ſunt, & Deus ideo in manibus eorum collocat, ut ipſi illas indigentibus diſtribuant. Erogent igitur cum humilitate eleemoſynam, & pauperem, cui opitulantur, in honore habeant, plus enim ab illo recipiunt quam eidem conferant. *Idem Tomo 9.*

Quo plura poſſidentur bona, eo plures eleemoſynas facere tenemur.

Ad divites pertinet ſe ipſos coram Deo excutere, utrum tantum tribuant, quantum poſſunt. Habent multum, debent multum. Volunt eniteſcere inter eos, qui minus habent, quam ipſi, magnificentia victus, ſupellectilis, indumentorum, famulorum; cur etiam & eleemoſynarum magnitudine non eniteſcant? Volunt tamquam divites indui; tamquam divites dare eleemoſynam nolunt. Dicent fortaſſe: duo ſimul facere non poſſumus, in nobis eſſe magnificos, & liberales cum aliis. Sed quodnam inſtat periculum, ſi minus fuerint magnifici; & quod, ſi adeo parum extiterint liberales. Luxus, quo dignitatem ſuam fulcire contendunt, eſtne ullius neceſſitatis? Miſericordia vero nonne illis eſt ad ſalutem neceſſaria? Quandoquidem ſcriptum eſt futurum ut judicium ſine miſericordia exerceatur in illum, qui non exercuerit miſericordiam. Nonne tutius, utiliuſque eſt aliquid vanitati detrahere, quam in eo deficere, quod debetur charitati? Difficile fortaſſe eſt juſtum hoc invenire medium, quod ſatis eſſe videbatur Apoſtolo Corinthios hortanti, ut quod poſſent erogarent, quin tamen ſibi grave incommodum ac detrimentum inferrent. Sed Apoſtolus nonne præſtantiſſimum hunc nobis canonem tradit; ubi medium hoc ignoretur, ſemper tamen latus eſſe, in quod pendere tutiſſimum eſt; facile enim videre eſt, ex ejuſdem ſententia præſtantius eſſe, Jeſu Chriſti liberalitatem imitari, quam in die judicii audire; ite in ignem &c. *Tourneux. Anno Chriſtiano Tomo 8.*

Qui multas erogat eleemoſynas ſibi theſauros acquirit in Cœlo.

Timor, ut nobis deſint neceſſaria, cauſa eſt, vel ſaltem vulgatiſſimus color, quem duritia erga pauperes prætexat. Timorem hunc abſtulit Jeſus Chriſtus oſtendens paternam curam, quam gerit Deus de quærentibus ipſum, & in ipſo confidentibus. Nulla igitur ſuppetit amplius excuſatio, ne fiat eleemoſyna, & potiuſquam deficiamus operibus charitatis, quibus Regnum Dei promeremur, vendenda ſunt ea quæ habemus, & pauperibus tribuenda. Timemus, ut pereat pecunia? Sed Jeſus Chriſtus artem docet, ne pereat; & eſt illam in pauperum manibus collocare. Manus eorum ſunt ſacculi, qui non atteruntur; & in Cœlis invenietur, quidquid illis in terra fuerit erogatum. *Idem Tomo 8.*

EXEM-

EXEMPLUM.

Vis exempli generatim. Bonum Exemplum; Bona Educatio.

MONITUM.

Cogitantibus nobis de Exempli vi, ac poteſtate verba facere illud primum obverſabatur animo conſilium, ut uno titulo utrumque, bonum videlicet, & malum complecteremur, quemadmodum aliis paſſim in argumentis duo contraria tamquam ad idem argumentum ſpectantia conjunximus; quod tamen deinceps nimis late patere viſum eſt; ideoque de pravo exemplo ſermonem alio remittimus cum de ſcandalo verba faciemus; unde peti ea poterunt, quæ illic dicentur a nobis, ſi quis utrumque una, eademque concione, ut non pauci aſſolent Oratores, velit complecti.

Quod ad bonum exemplum generatim ſpectat, de hoc univerſe ſermonem inſtituemus, quin illud in ulla peculiari virtute inquiramus; quælibet enim virtus nos ad imitandum provocat eos, qui in ejuſdem exercitatione potiſſimum enituerunt. Hoc enim argumentum eo tendit, ut fideles omnes excitet ad laborandum pro ædificatione proximi; eo vivendi genere, quod integrum ſit, ſceleriſque purum, & quod perquam diligenti officiorum omnium ſtatus ſui obſervantia, eos omnes, qui actionum ſuarum ſunt teſtes, rapit in imitationis ſtudium, ut Sanctus Paulus ſæpe primos Fideles hortabatur.

Cæterum argumentum hoc licet nimis fortaſſe vagum videatur, utiliſſimum tamen eſſe poteſt; complectitur enim omnia vitæ Chriſtianæ officia, ſemperque habitum fuit tamquam primum charitatis erga proximos officium, tamquam via aptior, & efficacior, qua ſaluti eorum conſulamus; denique velut inevitabilis Chriſtiani neceſſitas, qui cum non pro ſe tantum, ſed & pro aliis exiſtat, invenit in bono exemplo univerſalem viam, qua neceſſitati huic ſatisfaciat.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Varia Concionum hujus Argumenti Syſtemata.

I. PRimum, ac magis obvium, quod ſeſe in hoc argumento objiciat ultro Coniconis Syſtema, eſt, proponere oſtendendam, 1. neceſſitatem, qua Chriſtianus quilibet bonum præbere exemplum tenetur; 2. ingens bonum, ac fructum uberem, quem bonum exemplum parere conſuevit, cum fidelis hoc officio perfungitur, ſeſe præbens virtutis exemplar iis omnibus, quibuſcum vivere tenetur, eo in ſtatu, & conditione, in qua divina ipſum Providentia conſtituit.

Quod ad primum pertinet; ubi hoc ſubſtratum fuerit ſuppoſitum, hominem videlicet non pro ſe tantum, ſed etiam pro aliis vivere, cum quibus vivit, ac ſocietatem componit; Chriſtianus qui Eccleſiæ membrum eſt, atque cum reliquis hominibus ſanctiſſimis, arctiſſimiſque charitatis vinculis conjunctus, tenetur non ſolum propriam ſalutem operari, ſed alienæ etiam, quantum in ipſo eſt, pro virili conſulere; & inde puto eam exiſtere obligationem, quam illi Dei filius imponit bonum exemplum præbendi: *Si luceat lux veſtra coram hominibus ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in Cælis eſt*; hoc eſt non tenetur ſolum nihil ob oculos hominum facere, quod illis ſcandalum ingerere valeat, verum etiam exercere virtutes, quæ alienæ proſint ędificationi, & quæ ſtatum ipſius maxime deceant. Ad id autem tenetur primo ob Eccleſiæ utilitatem, cujus membrum eſt quatenus Fidelis; incomparabilis eſt honor, & gloria eſſe filium Eccleſiæ; igitur ſatis eſſe non debet, ſi eamdem nullo dedecore afficiat vita nequam, & flagitioſa; ſed adniti debet etiam illi decus afferre, atque ejuſdem glorię aliquid conferre optimo vivendi genere, quod aliis bonum præbeat exemplum. Quomodo enim ſancta erit Eccleſia, ac omni carebit macula, niſi membra, & filii ejus ſancti fuerint, ac in vita irreprehenſibiles? quomodo autem tales eſſe liquebit, niſi eorum hoc probent actiones? eæ videlicet, quæ hominum oculis eſſe debent expoſitæ. Quantum igitur mali Chriſtiani, & hoc nomine indigni, Eccleſiæ dedecus afferunt, fidem abrogantes ejuſdem inſtitutis, ac impugnantes etiam veritates, quas docet, iis actionibus, quæ prorſus videntur oppoſitæ; tanto fidelis chriſtianus illam honore afficit bono exemplo, quod omnibus tradit; & ex quo judicium ferri poteſt de ſanctitate ejus corporis, cujus membrum eſt; veritates, quę ab illa traduntur, faciles eſſe, eaſque ſequi glorioſum; quandoquidem eas nobiliſſimi homines, ac ſummo loco nati gloriæ ſibi vertunt amplecti &c. 2. Tenetur vero deinde ob fratrum ſuorum utilitatem, & propter charitatem, quam proximo debet, quæ petit, ut illi pro viribus bonorum omnium maximum, æternam videlicet ſalutem procuret. At bonum exemplum efficacior, atque ut plurimum, unica via eſt, qua fratri opem ferre poſſimus, ut ad hunc finem perveniat. Et ſane charitas, qua proximo indigenti opitulari jubemur, ſuas habet exceptiones; fieri enim poteſt, ut nos majori premamur egeſtate; non ſemper nobis integrum eſt eum in carcere poſitum inviſere; ſæpe neceſſitatem qua laborat, ignoramus, eamque cognoſcere minime poſſumus. Similiter non ſemper illum ob vitæ flagitia corripere tenemur; non enim nobis in omnia mortalium genera juriſdictio eſſe poteſt; verum ſemper bonum illi præbere poſſumus exemplum; ideoque hoc primum eſt, magiſque generale, ac neceſſarium charitatis officium: *Mandavit illis unicuique de proximo ſuo*. 3. Tenetur quoque ob propriam utilitatem, alios enim ad virtutis exercitationem inducens, ipſe quoque illam exercet: utiliter ſalutem ſuam operatur alienæ conſulens, ac particeps fit boni, quod illi faciunt, quibus dedit exemplum, & meritorum, quæ iidem acquirunt.

Matth. 5. *Eccli. 17.*

Quoad alteram partem, quæ reſpicit fructum, qui refertur, & officium, quod Deo, Eccleſiæ, proximoque præſtatur bonum eidem exemplum præbendo; 1. glorificatur Deus excellenti modo, cum omnes ad eum amandum, colendumque adducantur. 2. Obex ſtatuitur vaſtitati, quam ſcandalum infert. 3. Confunditur vitium, quod coram nobis audet prodire: *Vitia ex occurſu meo ſuffundo*, ut Tertullianus ajebat. 4. Virtutem probat, eique exiſtimationem conciliat: infirmi, ignavique excitantur, & confirmantur, & vir bonus in civitate, majorem ſæpe fructum facit, quam ſimul omnes Concionatores. Quænam autem conſolatio eſt aliquid animæ alicujus ſaluti contuliſſe? Ubi finis erit Concionis?

1. Bonorum virorum exemplum nobis virtutis decorem oſtendit, ideoque ad illam amandam, & ſequendam impellit. II.

2. Praxim illius non ita arduam oſtendit; immo e contra faciliorem, quam credideramus.

3. Perſuadet nobis opus eſſe, ut Dei legibus, præceptiſque nos ſubjiciamus, neque enim ullum nobis privilegium præ illis eſt, qui hujus rei præbent exemplum. *Eſſais de Sermons pour l'Avvent.*

Probi hominis vita, ac virtus inſignis nos & malum effugere, & bonum docet operari eo modo, III.
qui omnium facillimus eſt, efficaciſſimus, & acceptiſſimus.

1. Avertit a vitiis; bonum enim exemplum, tacita eſt reprehenſio eos confundens, qui illis addicti ſunt; reprehenſio, qua corripiuntur, quin conqueri, ac ſe læſos putare poſſint: *Vitia ex occurſu*

meo

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

meo ſuffundo, Tertullianus ait; cum aliæ corripiendi, caſtigandi, vel alienos reformandi mores, viæ, ſi abſit exemplum, irriſionibus pateant, ac in ſe cenſuras aliorum convertant.

2. Bonum exemplum ad virtutem adducit ratione omnium efficaciſſima, nobis illam oſtendens in praxi, atque ita omnem auferens excuſationem, atque prætextum vel difficultatis præceptorum, vel noſtræ infirmitatis, vel conſuetudinis &c.

IV. 1. Nullus Chriſtianus eſt, qui ex bonis exemplis, quæ ſibi traduntur a proximo, fructum percipere nequeat. Bona, quæ ob oculos verſantur, exempla infirmos excitant, roborantque, ferventioribus ſolatium præbent, illos ab impiorum cenſura, & ſingularitatis nota tuentur, ſancta æmulatione ad magis magiſque progrediendum impellunt, omnibuſque mortalibus auferunt metum, ac pudorem, qui humanus reſpectus vocatur, virtutem ſequendi.

2. Nullus Chriſtianus eſt, qui viciſſim aliis bonum non debeat exemplum. Tenetur enim 1. explicito Filii Dei præcepto: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus &c.* 2. Tenetur ex chriſtianæ charitatis mandato. 3 Ex propriæ ſalutis utilitate.

V. Actio quæcumque cum exemplo conjuncta, & coram hominibus habita duo habet potiſſimum bona, præ illa, quæ clanculum fit.

2. Plurimum confert ad Dei gloriam, ad chriſtianæ Religionis incrementum, ad proximorum ſalutem. Per ſe patent argumenta.

2. Operantis meritum, ejuſque præmium auget in Cœlo; quo in ſenſu Sanctus Paulus eos, quos ad fidem converterat, & quorum ſaluti contulerat
Ad Philip. 4. aliquid, ſuum gaudium, & coronam appellat: *Gaudium meum, & corona mea.*

VI. Bonum exemplum ad virtutem triplici adducit via.

1. Eos qui inde longiſſime abſunt, illecebra quadam, quæ inevitabilis videtur, adducit; ſi enim, ut inquiunt, nemo illius pulchritudine capi non poſſet, ſi eadem corporeis oculis poſſet videri; profecto bonum ejuſdem exemplum eam viſibilem facit. Quemadmodum Sanctus Auguſtinus teſtatur nulla umquam re ad caſtitatis amorem fuiſſe magis inflammatum, quam quod ſibi videre viſus eſt Continentiam magna Virginum caterva ſtipatam, quæ ipſum ad hanc virtutem amplectendam hortabatur, cujus ipſa illi nitorem, meritumque oſtendebat.

2. Nihil aptius eſt ad nos ciendos, inflammandoſque ad magnum aliquid aggrediendum, quantumvis difficile videatur, quam exemplum nobis præeuntium, viamque nobis ſternentium; tunc enim generoſa æmulatione excitamur, quæ vires, animumque præbet, quem ex nobis nequaquam haberemus.

3. Nos veluti manu ducit, ac docet, quomodo ſit agendum, & oſtendit rem eſſe quam credideramus, faciliorem.

VII. 1. Ad ſuadendam virtutem, illius cognitionem oportet adſtruere, atque oſtendere utilitatem.

2. Illius facilitatem aperire, ac docere, eam viribus noſtris non eſſe ſuperiorem.

3. Illius amorem accendere, ejuſque indipiſcendæ ſtudium ciere; quod bonum facit exemplum eo modo, qui ipſius proprius eſt, atque efficax.

VIII. 1. Vita ſancta, quam viri boni ducunt, liquido probat, fidei veritates ab illis credi, eiſque de Religionis noſtræ principiis eſſe perſuaſum.

2. Bonum, quod præbent, exemplum, & ſancta hæc vita, quam vivunt, apertiſſimum eſt ejuſdem Religionis argumentum; majorem enim vim habet, quam rationes omnes, atque ipſa miracula, ut alii eam amplectantur.

3. Bonum exemplum hodierna quoque die chriſtianam Religionem confirmat, illam enim tuetur contra malorum Chriſtianorum depravatos mores; ſi enim illud defuiſſet, jampridem Religio ipſa fuiſſet everſa.

IX. Quandoquidem ipſe Dei filius bonum exemplum lumini comparat, non æquius ſumi poteſt argumentum, quam probare veritatem hujus ſimilitudinis, oſtendendo; ſanctæ vitæ exemplum iis, qui in ignorantiæ, aut vitii tenebris verſantur luminis officio fungi, cujus effectus duo omnibus explorati, atque comperti ſunt, lucere ſimul, & calefacere.

1. Ita nos bonum exemplum illuminat, noſque bonum, ac malum edocet, idque melius, breviuſque quam omnia optimorum præcepta.

2. Quemadmodum lumen calefacit, ita nihil nos animat magis, majoremque ardorem, atque æmulationem nobis immittit, quam aliorum exemplum; ideoque potentius eſt, atque efficacius omnibus adhortationibus, omnibuſque rationibus, quæ poſſunt adferri, ut ad bonum amplectendum impellamur.

Qui bonum præbent exemplum, eminenter in X.
Eccleſia funguntur, 1. Officio Doctorum, qui virtutum ſuarum lumine elucent, qui erudiunt, alioſque ſalutis vias edocent,

2. Paſtorum ſine alia auctoritate, præter eam, quam illis virtus impertit, Eccleſiam tuentur, atque propugnant contra Chriſtianos improbos, qui eam ſcandalis ſævius quam olim Tyranni ſuppliciis, perſequuntur.

3. Apoſtolorum Jeſu Chriſti imperium præferentes, ac ad cultum illius alios pertrahentes.

PARAGRAPHUS II.

Fontes, Auctoreſque, unde hauriri copia poteſt ad propoſitas Concionum ſtructuras elaborandas.

SAnctus Auguſtinus in Expoſitione Pſalmi 39. hæc
explicans verba: *Videbunt multi, & timebunt,* *Sancti Patres.*
& ſperabunt in Domino, oſtendit quomodo Sancti, qui præceſſerunt, ſubſequentibus exemplo fuerunt, & hi aliis futuri ſunt.

Idem in Pſalmum 56. hoc ipſum docet, & addit unumquemque aliis exemplo eſſe debere.

Idem *Serm. 2. de Catechiſmo in fine*; oſtendit omnes invenire, quod ſibi ad imitandum proponunt in vita eorum, qui ſancte vixerunt.

Idem *lib. 8. Confeſſ. cap. 6.* narrat, ſe commotum fuiſſe ex narratione quadam, quam ex Pontiano audiverat de Sancti Antonii vita, triumque Aulicorum converſione, qui cum fortuito ejuſdem Sancti acta legiſſent, incenſi ſunt cupiditate illius imitandi, atque Dei cultui ſeſe devoverunt.

Sanctus Gregorius *lib. 24. Moral.* oſtendit quomodo noſmet cognoſcere poſſimus ex virtutibus, quarum exempla alii ſuggerunt nobis.

Idem *lib. 25. Moral. cap. 7.* docet boni exempli proprium eſſe alios ad bonum excitare, ac virtutis deſideria in aliis accendere.

Idem hæc Jobi explicans verba cap. 10. *Inſtauras teſtes tuos contra me*, oſtendit teſtes, a quibus aliquando ſumus accuſandi, eos eſſe, qui nobis præclara tribuerunt virtutum exempla, quæ ſecuti non ſumus.

Idem lib. 5. Moral. cap. 5. docet theſauros in Sanctorum ſepulcris eſſe inveniendos, hos autem eſſe virtutes illorum.

Idem *lib. 2. in Reges* prolixo ſermone docet, Concionatores, & qui alios erudiunt, aliis exemplum præbere debere.

Idem in Præfatione in Librum Job, oſtendit nos virorum bonorum exemplis erudiendos eſſe poſtquam neglEximus legem naturalem, & divinæ legis præcepta ſectari.

Sanctus Hieronymus *Epiſt. 50.* ubi adfert Sancti Pauli Eremitæ vitam, oſtendit, qua admiratione captus fuerit Sanctus Antonius, qui illum convenerat, videns hunc Eremitarum prototypum, & quomodo ſimul virtutum ejuſdem exemplo fuerit excitatus.

Sanctus Chryſoſtomus *Hom. 46. in S. Matth. cap. 13.* docet Sanctos homines non miraculis, ſed virtutibus, piiſque moribus commendari.

Idem *Hom. 21. in cap. 6. ejuſdem S. Matth.* docet Chriſtianos imperfectos exemplis aliorum eſſe confirmandos.

Idem *Homil. 7. in Geneſ.* loquitur de boni exempli utilitate.

Idem *Homil. 65. in Matth.* eos, qui boni eſſe cupiunt, hortatur, ut oculos convertant in eos, qui aliqua virtute excelluerunt.

Idem *Homil. 2. in Epiſt. 1. ad Timoth.* docet quam primum infideles defuturos, ſi Chriſtiani omnes vitam ducerent, uti fas eſt, quia mortales omnes eos vellent imitari.

Sanctus Baſilius *Hom. 9. in Sanct. Gordianum* veterum Patriarcharum exemplis docet, quanta ſit exemplorum vis ad homines ad virtutem excitandos.

Idem *Epiſt. 1. ad S. Gregorium Theologum*, oſtendit iterum quam vim in animos noſtros habeat bonum exemplum.

Idem *Epiſt. 79. ad Euſtach. Epiſc. Sebaſt.* docet quomodo ipſe quoque Eremitarum Sanctorumque Cœnobitarum, quos in Ægypto, alibique viderat, commotus fuerit exemplis.

Caſſianus *lib. 5. cap. 4.* loquitur de fructu, qui ex bono exemplo percipi poteſt, ac refert Sancti Antonii inſtitutum, ubi in quolibet fratrum ſuorum eam, in qua quiſque excellebat, virtutem omnes imitabatur.

Sanctus Bernardus *Serm. 54. in Cant.* docet in ſocietate poſſe quemlibet imitari, ac proprias ſibi efficere ſingulorum virtutes.

Aſcetici, aliique. Rodriquez *Tractatu primo cap. 13.* oſtendit optimam proficiendi in virtute rationem eſſe, ſanctiſſimorum virorum virtutes ſibi ad imitandum proponere.

Jacobus Alvares de Paz *lib. 1. part. 2. de Vita Spirituali cap. 29.*

Hieronymus Platus *lib. 1. de bono ſtatus Religioſi*, oſtendit ſubſidium, quod ex bonis vitæ Religioſæ exemplis educitur.

Pater Suffren in Anno Chriſtiano tomo primo cum de converſatione loquitur §. 2.

Georgius Stengelius in libro, cui titulus: *Vis, & virtus Exemplorum.*

Nicolaus Lancinius *Opuſc. 13. cap. 4.*

Theophilus Renaud *in moral. Quæſt. de Incentivis ad virtutem.*

Dandinus libro, qui inſcribitur, *Ethica Sacra lib. 29. & 30.* in quorum altero quinque capitibus oſtendit, bonum exemplum eſſe præbendum; in altero vero probat capitibus totidem bonum exemplum ſequendum eſſe, & imitandum.

P. Cauſſinus tractatu primo, ratione ſecunda de boni exempli vi verba facit.

Concionatores. Mathias Faber, in feſto S. Matthæi *conc. 6.*

Euſebius Nierembergius *Hom. 57. de Sanctorum exemplis, & eorum imitatione.*

Thomas Stapletonus, *Domin. 15. poſt Pentecoſt. Text. 2.*

Idem *Dom. 6. poſt Epiph.*

Biroat in Adventu Sermone 12.

Idem in Quadrageſima Sermone 2. pro Dominica quinta.

Joly Sermone pro ſexta poſt Pentecoſten Dominica.

Lambert in Sermonibus de vita Eccleſiaſtica, Sermone 13.

P. Texier in Dominicali; Sermo pro Septuageſimæ Dominica totus eſt de bono exemplo.

Auctor Sermonum in omnia Ethicæ Chriſtianæ argumenta in Quadrageſima Tomo 1. Sermonem habet hujus argumenti.

Qui collectanea edidere.

P. Ludovicus Granatenſis.	*Tit. Exemplum.*
Labatha.	
Lohner *Biblioth. Manualis.*	
Theatrum vitæ humanæ.	
Creſolius *in Myſtagogo c. 43.*	

PARAGRAPHUS III.

Loci, Exempla, & Scripturarum applicationes huic argumento.

I*Nſpice, & fac ſecundum exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt.* Exod. 25.

Imitantur illum qui ſunt ex parte illius. Sapient. cap. 2.

Exemplo didici diſciplinam. Prov. 24.

Adoleſcentibus exemplum forte relinquam. 2. Machab. 6.

Vos eſtis lux mundi. Non poteſt civitas abſcondi ſupra montem poſita. Matth. 5.

Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, ut luceat omnibus qui in domo ſunt. Ibidem.

Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt. Ibidem.

Sint lucernæ ardentes in manibus veſtris. Luc. 12.

Qui facit veritatem, venit ad lucem, ut manifeſtentur opera ejus, quia in Deo ſunt facta. Joan. 3.

Exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Joan. 13.

Inſtauras teſtes tuos contra me. Jobi 10.

Providentes bona non tantum coram Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus. Ad Rom. 12.

Unuſquiſque veſtrum proximo ſuo placeat in bonum, ad ædificationem. Ad Rom. 15.

Omnia ad ædificationem fiant. 1. ad Cor. 14.

Mementote præpoſitorum veſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei; quorum intuentes exitum converſationis, imitamini fidem. Ad Hebr. 13.

Nemini dantes ullam offenſionem, ut non vituperetur miniſterium noſtrum. 2. ad Cor. 6.

Veſtra æmulatio provocavit plurimos. 2. ad Corinth. 9.

Imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. 1. ad Corinth. 4.

Chriſti bonus odor ſumus Deo in iis qui ſalvi fiunt. 2. ad Corinth. 2.

Ut ſitis ſine querela, & ſine reprehenſione, in medio nationis pravæ, & perverſæ. Ad Philipp. 2.

Inter quos lucetis ſicut luminaria in mundo. Ibid.

Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus. Ibidem 4.

Non quaſi non habuerimus poteſtatem, ſed ut noſmetipſos formam daremus vobis ad imitandum nos. 2. ad Theſſal. 3.

Ab omni ſpecie mala abſtinete vos. 1. ad Theſſalon. 5.

Exemplum eſto fidelium in verbo, in converſatione, ut profectus tuus manifeſtus ſit omnibus. 1. ad Timoth. 4.

In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum. Ad Titum 2.

Conſideremus invicem in provocationem charitatis, & bonorum operum. Ad Hebr. 10.

Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei, providentes, non coacte, ſed ſpontanee; neque ut dominantes in cleris, ſed forma facti gregis ex animo. 1. Petri cap. 5.

Converſationem veſtram inter gentes habentes bonam; ut in eo, quod detrectant de vobis tamquam de malefactoribus, ex bonis operibus vos conſiderantes, glorificent Deum. 1. Petri 2.

Sic eſt voluntas Dei, ut bene facientes obmuteſcere faciatis imprudentium hominum ignorantiam. Ibidem.

Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum ut ſequamini veſtigia ejus. Ibidem.

Quis ſapiens, & diſciplinatus inter vos? oſtendat ex bona converſatione operationem ſuam in manſuetudine ſapientiæ. Jacobi 3.

Exempla ex novo Teſtamento deſumpta.

IN primo Regum libro legimus Saulem perſua- *Exemplum moderationis David melius fidelitatem ejus Sauli perſuadet, quam omnia Jonathæ argumenta.*
ſum fuiſſe de fidelitate David, deque fidelis hujus ſubditi amore, per exemplum, cujus Rex ipſe fuit teſtis; quod omnes filii ſui Jonathæ rationes perſuadere non potuerant. Fidelis hic Davidis Amicus centies invido, ac ſuſpicioſo Principi dixerat, ipſum injuria de eo diffidere, cujus meritum omnibus erat compertum; ſe vadem eſſe rectarum ejuſdem intentionum; injuſtum eſſe ob leves ſuſpiciones eum perſequi, qui tam bene de Rege meritus fuerat, & qui, ubi ſeſe offerret occaſio, non inutilis Regno futurus erat; & neceſſitatem, quæ tunc aderat pro temporum calamitatibus, hominis, cujus non probitas minus, quam fortitudo, ac virtus eſſent exploratæ, Regem impellere debere, ut apud ſe eum potius retineret, recentibuſque ſibi devinciret beneficiis, quam de medio tollendum exiſtimaret. Tot argumentis nihil apud patrem jamdiu invidia, ac odio ſuccenſum Jonathas profecit; at ubi David oſtendit Regi tunicæ fimbriam, quam illi abſciderat, ut oſtenderet ſe impune eidem vitam eripere potuiſſe, ac Regis morte Regnum ſibi vindicare; tunc Saul hac animi captus moderatione, & hoc exemplo victus credidit Davidem ſervorum ſuorum eſſe fideliſſimum, ac temperare non
potuit quominus exclamaret: *Fili mi David juſtior* *1. Reg. 24*
tu es, quam ego, & tu indicaſti hodie. Nunc vere cognoſco, me a juſtitia ſuperari, ac te melius ſceptrum Iſrael, ac Juda mereri.

Quarto Regum libro legimus, Naamanum exer- *Ipſa miracula non tantum habent vim ad animas convertendas, quantum bonum exemplum. 4. Reg. c. 5.*
cituum Regis Syriæ Imperatorem acceſſiſſe ad Eliſeum Prophetam, ut a lepra curaretur, a qua re ipſa mundatus fuit, poſtquam dicto Prophetæ paruiſſet, qui præceperat, ut ſepties Jordane flumine ablueretur. Apertiſſimum curationis integræ, inſperatæque miraculum cauſa fuit, ut Naaman in hæc verba ſtatim erumperet. *Vere ſcio, quod non ſit alius Deus in univerſa terra, niſi tantum in Iſrael*; verum non ideo idolorum cultum abdicavit. Quid autem effecit, ut illum pœnitus deſereret; ac eodem temporis momento illius deſerendi conſilium iniret? Fuit exemplum Eliſei, qui generoſe aurum, argentumque, & omnia locupletiſſima munera ſibi ab hoc Principe oblata contempſit: hoc integritatis exemplum, quod non admirari non potuit,

BIBLIOTECA CENTRAL
U A N L

tuit, cum numquam antea quidquam ſimile fuiſſet intuitus, effecit, ut ille judicaret, magnum eſſe Deum Iſrael, ac mereri, ut ab omnibus mortalibus coleretur; quandoquidem colebatur ab homine virtutis adeo ſpectatæ, qui non ob munera, aliamve terrenam mercedem, ſed unice propter ſupremam illius dignitatem eum venerabatur, itaut hoc victus exemplo exclamaverit: Nunc inanium Deorum cultum, quos hactenus veneratus ſum, abdico, ac recipio, mihi non alium Deum ultra futurum præter eum, qui Prophetis ſuis tantam præcipit animi integritatem: *Non faciet amplius ſervus tuus holocauſtum Diis alienis.*

Mathathias filiis ſuis eorum propoſuit exemplum qui divinæ legi fideles fuerant ut eos ad illam tuendam excitaret.

Mathathias inſigne illud Machabæorum caput; majorum ſuorum exemplo, quorum zelus in vera religione tuenda enituerat, filios ſuos in ejuſdem cultu retinuit. Summus ille vir graviſſimo dolore confectus patriæ ſuæ videns interitum, ac Antiochi perſecutionem, veri Dei cultum, ac Judæorum legem abolere quærentis, nequaquam ſatis eſſe putavit generoſe promiſſiones, minaſque illorum contemnere, qui a Rege miſſi illum urgebant, tamquam in gente ſua ſpectatiſſimum virum, ut obedientiæ regiis imperiis præberet exemplum. Sed primus ille edixit, ſe ultro ſuum ſanguinem effuſurum pro lege, ac patrum ſuorum Religione tuenda; ita ut videns pleroſque gentis ſuæ per turpiſſimam ignaviam in alterius religionis caſtra transfugere, quotquot potuit, coegit ad arma, ut furori Antiochi obniteretur; cumque ſuam probaſſet virtutem, ac zelum diruens, atque evertens idola, aliaque idololatriæ ſigna, morti proximus, nihil aptius eſſe putavit, ut filios in exemplum ſui raperet, quam exemplum ſummorum virorum proferre, qui cum vitæ periculo legem eamdem aſſeruerant, atque defenderant. Vobiſmetipſis proponite, inquit, eorum Iſraelitarum in Dei lege ſervanda fidelium, quorum genus eſtis, exempla; zelum Eliæ, fidem Abrahæ, lenitatem David, obedientiam Iſaac, puritatem Joſeph, quod tantum animi fecit filiis generoſo hoc patre digniſſimis, ut unus poſt alterum facti fuerint patriæ ſuæ columen, præſidiumque, eamdemque teſtati fuerint fortitudinem in lege, ac religione tuenda.

Bonum, quod pepetit Oniæ ſummi Sacerdotis exemplo.

Scriptura nobis exhibet Regnum Machabæorum tamquam aureum pro populo Dei ſæculum; refert perfectam tranquillitatem, qua tunc perfruebantur, integram libertatem, quæ erat in templo Jeruſalem; omnes Religionis ritus, ac ſolemnitates, quæ jam externorum etiam populorum venerationem ſibi conciliaverant: verum hæc omnia virtuti Oniæ Sacerdotis, tunc imperantis, referuntur accepta. Quod liquido oſtendit, quantam ſemper Eccleſiæ afferat utilitatem bonum illorum, a quibus gubernatur, exemplum.

Dei Filius ſe nobis ad imitandum propoſuit.

Deus hominem ad imaginem ſuam creans in fundo ſubſtantiæ ipſius quamdam impreſſit obligationem, ac naturale ſtudium ipſius imitandi, atque actionibus vitæ ſuæ eam perficiendi ſimilitudinem, quæ in creatione tantum fuerat adumbrata. Deus factus eſt homo, D. Chryſoſtomus inquit, ut per ſimilitudinem homo quodammodo fieret Deus; non enim carnem aſſumpſit eo ſolum, ut noſter eſſet Salvator, ſed ut eſſet etiam exemplar; vel potius Salvator noſter eſſe non potuit, quin fieret etiam exemplum. Profecto Jeſus Chriſtus ne unam quidem actionem operatus eſt, quæ non ipſius ſolum, verum etiam in Patris ejuſdem mente non fieret, ut non ſalutem tantummodo nobis promereretur, ſed præterea ut nobis eſſet exemplo; ac ſingulis Fidelibus dictum putare debemus, quod olim Æternus Pater Moyſi dixerat; *Inſpice, & fac ſecundum exemplar.* Filium meum intuere, eumque imitari contende; Salvator non erit tuus, niſi fuerit exemplar tuum, neque illum ſequeris ad gloriam, niſi illum fueris ſecutus in vita. *Exod.* 25.

Dei Filius Apoſtolis præcipit, ut vitæ ſuæ exemplo prædicent populos converſuri.

Salvator hominum, qui noverat expeditiſſimam eoſdem ad ſe trahendi viam eſſe exemplum præbere virtutum, quas ab illis coli cupiebat; voluit etiam, & Apoſtoli eadem inſiſterent via homines lucraturi, atque ad veram fidem perducturi. Itaque eos miniſtros atque vicarios inſtituens ad magnum, quod ipſe incœperat opus perficiendum, imperavit, ut in praxi, actionibuſque ſuis eas oſtenderent veritates, atque virtutes, quas ſermonibus prædicabant. Lux virtutum veſtrarum, dicebat illis, ob oculos mortalium omnium effulgeat, ut homines opera veſtra bona videntes, eo fulgore ad earum imitationem alliciantur, atque hoc pacto glorificent Patrem veſtrum, qui in Cœlis eſt; cum enim vos viderint moleſtos, patientes, a terrenarum rerum cura expeditos, præceptoris veſtri honorem quærentes, hos ſublimiores Divinitatis conceptus adſtruent, omneſque Deum magnum eſſe arguent, quandoquidem hac ratione colitur, & adoratur.

S. Joannis Baptiſtæ exemplo.

Glorioſus Jeſu Chriſti Præcurſor S. Joannes Baptiſta, vir ille ab eadem Veritate dignis celebratus encomiis, atque mortalium omnium maximus declaratus, magnus ille Sanctus ne unum quidem miraculum operatus eſt, quod ſaltem a ſacris enarretur hiſtoricis; ſed tanta erat ſanctitatis ejuſdem fama; ejus converſatio ita erat ædificans; lumen virtutum ejus ita effulgebat, ut mortales ad eum catervatim in deſertum confluerent; ita ut innocens, ſimulque pœnitens ejuſdem vita; victus, atque veſtitus auſteritas, zeluſque in pœnitentia prædicanda, verbo, ejus ſanctitatis exemplum ita hominum afficeret corda, ut mortales omnes cujuſcumque generis undequaque ad illum confugerent, ut de officiis ſuis edocerentur. Hic fructus eſt, atque vulgatiſſimus boni exempli effectus, quod allicit, perſuadet, evincit, & cui nihil reſiſtere poteſt.

Primorum fidelium exemplo.

Tertullianus olim Chriſtifideles *Compendium Evangelii* vocabat; innuebat autem, adhoc ut diſceretur Evangelium, & inſtitutionum ejuſdem ſanctitas videretur, breviorem ingredi viam poſſe, videlicet eorum vitam, ac facta intueri, qui illud profitebantur. Et ſane, opus non erat, inquit ille, ut quis qualitates fidei, quam profitebantur, curioſius inveſtigarent; vita eorum tamquam patens erat ſchola, vel accademia virtutum, Dei, quem colebant, gloriam commendans, & ubi ſine docentium voce diſcebatur quidquid continet Evangelium. Hoc idolorum cultores in admirationem rapiebat, dicentes aliquid profecto magnum, atque divinum eſſe in ea Religione, cujus filii adeo ſapientes erant in vitę ratione, adeo patientes in malis, in negotiis adeo ab omni cupiditatis nota alieni, adeo humiles, ſobrii, benigni, ac proni iis etiam gratificando, qui eos odio pluſquam vatiniano perſequebantur.

Exempla Sanctorum generatim.

Elias, inquit Scriptura, *homo erat ſimilis nobis*, iiſdemque obnoxius infirmitatibus. Si Sancti infirmitates habuere, ſupra illas virtute, atque conſtantia ſeſe attollere potuerunt; ſi animi ęgritudines, illas oppugnarunt, expugnaruntque; ſi defectus, iis ſeſe purgarunt, atque ita Sancti effecti ſunt. Eorum exemplum excitare nos debet ad ſanctitatem ipſorum imitandam: eorum quippe ſanctitatem imitari fieri poſſumus eorumdem gloriæ participes. At ne putemus ſanctitatem ipſorum felicitatis ſuæ effectum extitiſſe, non autem virtutis; maximo illis ſanctitas ſua ſtetit impendio; iidem ac nobis obices illis fuere ſuperandi; nobis eadem ac ipſis ſuppetunt adminicula ſanctitatis; nihil ergo ultra requiritur, niſi ut eorum exempla ſequamur, ac illorum veſtigiis inſiſtamus.

Applicationes.

Dei Verbum modicum affert fructum niſi fulciatur exemplo.

VOx *Domini in virtute. Pſalm.* 28. Frequens hæc auditur querela, quod Evangelicæ veritates adeo parum mortalium animos movent; & ille ſermo Dei qui in ore Sancti Pauli, *vivus erat, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti*; ille inquam ſermo, qui in imas uſque medullas terrorem inferebat, & corda ab omnibus carnalibus vinculis diſſolvebat. *Pertingens uſque ad diviſionem animæ*, ille inquam ſermo tunc temporis in labiis noſtris, vel ſaltem in audientium auribus excidit. At ea cauſa eſt, quod loquentes, uti loquebantur Sancti, non vivimus, ut illi vivebant. *Da*, dicebat Sanctus Bernardus, *voci tuæ vocem virtutis*, non vocem eloquentiæ. Documenta tua exemplis confirma: *Conſonet vita verbis*: per hoc roborabis ſermonem Dei, eique eam conciliabis virtutem, quam in vitiorum imperfectionibus amittit; eumque videbis æque potentem in animos hominum, ac primis illis temporibus erat: *Da voci tuæ vocem virtutis, tunc fiet in ore tuo vivus, & efficax ſermo Dei.*

Paſtores, & illi, quibus aliorum cura demandata eſt, aliis exemplum præbere debent.

Paſtor cum proprias oves emiſerit, ante eas vadit. Joann. 10. Cum oves e caula Paſtor emiſit, ante illas incedit. Si hæc animadvertimus verba, *Ante eas*, nequaquam myſterio vacua deprehendemus. Paſtor gregem ſuum agere poteſt, nonniſi poſt illum incedens; ſed hoc tantum eſt ducere, quam agere, & cogere, qui ſeveri Paſtoris caracter eſt. Verum cum vadit ante gregem, illum facile ac blande trahit, qui benevoli, mitiſque Paſtoris caracter eſt; & hunc in Eccleſiæ ſuæ Paſtoribus Jeſus Chriſtus requirit. Ita licet aliquando veſtras oves cogere poſſitis & correptionibus, & ſęvitia, ut bonam ſequantur viam; Deus tamen non ita agit vobiſcum; neque vobis aliter cum aliis agendum eſt; prohibet immo ille ne imperioſe, atque ſuperbe dominemini. *Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei providentes non coacte, ſed ſpontanee; neque ut dominantes in cleris, ſed forma facti gregis ex animo.* Quod non ideo dictum eſt, quaſi paſtor minus habeat auctoritatis in gregem; ſed bonum potius exemplum, quam auctoritas regere debet; eaque eſt S. Pauli ſententia, & praxis. *1. Petri 5.* *1. Theſſal. 5.*

Effectus boni exempli.

Vos eſtis ſal terræ, vos eſtis lux mundi. Matthæi 5. Cur terræ ſal? Quia ipſorum erat vitiorum, quę late per univerſum graſſabantur orbem, & malorum, quæ malum pariebant exemplum, contagionem morari. Cur lux mundi? Quia ipſorum intererat doctrinæ ſuæ puritate, morumque ſanctitate homines illuminare. Dei Filius apertius adhuc oſtendere cupiens Apoſtolis ſuis, teneri ipſos non minus ædificare fratres vitæ ſuæ puritate, quam illuſtrare lumine doctrinæ ſuæ, dixit illis; lux veſtra luceat hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt. Bonum Apoſtolorum exemplum, odor virtutum ipſorum, qui late in omnem terrarum plagas emanavit, plus contulit converſioni populorum, quam vis ſermonis, & prædicationis eorum.

Alii effectus bonorum exemplorum.

Simile eſt regnum cœlorum fermento. Matth. 13. Patres hanc parabolam de bono æque, ac malo explicant fermento; fermentum enim in utramque partem in Scripturis uſurpatur. Sed cum Dei Filius dicat Regnum cœlorum illi ſimile eſſe. *Simile eſt Regnum cœlorum fermento*; malim illud in priori ſenſu intelligere, atque animadvertere, quemadmodum fermento vis eſt farinæ maſſam, cui injectum fuerit, inflandi, calefaciendi, ac ſaporem illi tribuendi; ita & bonum exemplum ſimiles gignere effectus, & in proximis, & in nobiſmetipſis; in proximis autem; ſi quid enim eſt quod animam calefacere poſſit, eique auferre fatuum ſaporem, quem habet, & quem non habet, pietatis, virtutiſque guſtum eidem immittere: hoc ſane bonum eſt quod videtur, exemplum in nobis vero; homines enim probi, qui ſanctam, ac frugi vitam vivunt, & non ſolum ſuorum bonorum operum recipiunt meritum, verum etiam participes fiunt meriti eorum, quibus bona dederunt exempla.

Nihil ad agendum magis accendere poteſt, quam hortantis exemplum.

Quod me facere videritis, hoc facite. Lib. Judic. cap. 7. Facite, quod me facientem videbitis, ait Gedeon delectæ militum manui, cui ipſe præeſſe voluerat; & milites ſtrenui alacri animo paruerunt. Jeſus Chriſtus diſcipulis ſuis ait. *Exemplum dedi vobis.* Quid enim profecto majorem poteſt militi virtutem immittere, quam videre Imperatorem præeuntem, ubi majus patet periculum? Chriſtianus nonne Deo dicere debet hæc Jeremiæ verba: *Ego non ſum turbatus, te paſtorem ſequens?* Nihil mihi terrorem incutere poteſt, te duce, te ſocio. *Jerem.* 17.

Dei Filius Sanctorum utitur exemplo ad peccatores excitandos. Boni exempli notio, & definitio.

Carbones ſuccenſi ſunt ab eo. Pſal. 17. *Hoc eſt Sancti viri a Deo*, inquit Sanctus Iſidorus Peluſiota. Omnes homines erant veluti carbones extincti peccatis, & frigore, vel tepore, qui in ipſis erat. Quid autem Jeſus Chriſtus? Aliquot deligit Sanctos viros, illis ſuam communicat ſanctitatem, illos igne ſuæ Charitatis inflammat, & poſtmodum illos cæteris immiſcens fidelibus, qui cum ipſis vivunt, eorumque exemplum igne Spiritus ſancti ſuccendens, flammam hanc de illis traducit in alios; atque ita per hos ſollicitat alios ad virtutem indipiſcendam.

PARAGRAPHUS IV.

Loci, & Sententiæ Sanctorum Patrum huic Argumento.

QUi in occulto bene vivit, ſed alieno profectui minime proficit, carbo eſt; qui vero in imitatione ſanctitatis poſitus, lumen rectitudinis ex ſe multis demonſtrat, lampas eſt, quia & ſibi ardet, & aliis lucet. Gregor. Homil. 5. ſuper Ezechielem.

Sic fit opus in publico, quatenus intentio maneat in occulto; ut & de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, qua ſoli Deo placere quærimus, ſemper optemus ſecretum. Idem, Hom. 11. ſuper eumdem.

Nullum ego conſilium melius arbitror, quam ſi exemplo tuo fratrem docere ſtudeas quæ oportet fieri, provocans eum ad meliora; & conſulere ei, neque verbo, neque lingua, ſed opere & veritate. Idem, lib. 10. Moral.

Illa vox libentius auditorum corda penetrat, quam dicentis vita commendat; quia quod loquendo imperat, oſtendendo adjuvat ut fiat. Greg. part. 2. Paſt. lib. 9.

Ut qui præceptis non accendimur, exemplis ſaltem provocemur, & in appetitu rectitudinis nihil ſibi mens difficile æſtimet, quod ab aliis peragi perfecte videt. Idem in Job 10.

Antiquorum nos exempla confortant, & ex eorum comparatione, facile nos poſſe præſumimus, quod ex noſtra infirmitate formidamus. Idem, lib. 25. Moral. cap. 7.

Dum peccator juſtum conſiderat, ſeipſum arguit & condemnat. Idem, lib. 25. Moral. cap. 9.

Coram Domino magni ſunt, qui per exempla piæ converſationis, proximorum corda ad omnipotentis Dei ſervitutem convertunt. Idem, lib. 2. Reg.

Ad amorem Dei, & proximi plerumque corda audientium plus exempla quam verba excitant. Idem, Hom. 39. in Evang.

Domus Epiſcopi & converſatio quaſi in ſpeculo poſita magiſtra eſt publicę diſciplinæ; quidquid fecerit, id ſibi omnes faciendum putant. Hieron. Ep. ad Heliodor.

Viri Ninivitæ ſurgent in judicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam non ſententiæ poteſtate, ſed comparationis exemplo. Idem, in Matthæi 12.

Agnoſcamus Sanctos non fuiſſe naturæ præſtantioris, ſed obſervatioris. Ambroſius.

Amplius proficitur exemplo quam præcepto: quoniam ne difficile, quod jam factum eſt, exiſtimatur, & utile quod probatum eſt. Idem, lib. 2. de Virgin.

Efficacius eſt vitæ quam linguæ teſtimonium. Cyprianus.

Dicta, factis deficientibus, erubeſcunt. Tertull. de Patientia.

Vitia ex occurſu meo ſuffundo. Idem de Pallio.

Non aliunde noſcuntur Chriſtiani, quam ſi vita terminis vacua ſit. Idem, in Apologet.

Elingui Philoſophia vita noſtra contra eſt. Idem, ibidem.

Verbo virtutem doceto, opere declara. Nilus Abbas.

In pleriſque juſtis aſpectus admonitio correctionis eſt, perfectioribus lætitia eſt. Ambr. in Pſalm. 118.

Idcirco credendum eſt præſtantiſſimorum vitas exquiſitiſſime deſcriptas, ut vita noſtra imitatione ad virtutem rectius deducatur. Greg. Nyſſen. in enarr. vitæ Moſis.

Quantis exemplum veræ humilitatis & perfectæ charitatis oſtenderis, cum tantis & pro tantis æterna præmia poſſidebis. Cæſarius in admonit.

Validiora ſunt exempla quam verba, & plenius opere docetur quam voce. Leo Papa, Sermon. de Jejun.

Tonitru erat ejus oratio, quia vita erat fulgur; unius nempe ſplendor alterius incendium eſt. Gregor. Nazianz. de Sancto Baſilio loquens.

Qui profitentur ſe Chriſti eſſe, non modo ex iis quæ dicunt, ſed ex iis quæ faciunt cognoſcuntur; ex fructu enim arbor dignoſcitur. S. Ignat. epiſt. 19. ad Epheſios.

Cito ſedet animis quod docetur exemplis. S. Valerius Epiſc. Hom. 7.

Validior operis quam oris vox eſt; fac ut loqueris. Sanctus Laurentius Juſtinian. lib. de conſi. inter.

Exemplis veterum hominum beatorumque ſenſus noſtros (Deus) in ſublime evexit, neque permiſit nos in humum eſſe dejectos. Ambr. in Hexam.

Sancti tamquam ſimulacra quædam animata propoſita vitæ. Baſil. Epiſt. 1.

Convincunt magis opera virtutis quam miracula. Chryſoſt. in Paneg. Sanct. Babylæ Martyris.

Multo fidelior & certior eſt doctrina operum quam ſermonum; nam qui talis eſt, etiam ſilens, & cum non videtur, docere poteſt. Idem, Homil. 22. ad Popul. Antioch.

Nemo ſe circumveniat, nullus homo ſibi ſolummodo vivit. Auguſt. Serm. 163.

Non tantum curemus bonam conſcientiam, ſed quantum poteſt noſtra infirmitas, quantum vigilantia fragilitatis humanæ curemus nihil etiam facere quod veniant in ſuſpicionem infirmo fratri. Idem.

Ubi Simplicianus de Victorino iſta narravit, ex-

BIBLIOTECA CENTRAL

arſi ad imitandum. Idem, lib. 8. Confeſſ. cap. 2. & 5.

Tu non poteris quod iſti & iſtæ? Idem, cap. 11.

A tot judicibus convincor, quot mihi præbuerunt virtutis exemplum. Idem.

Si ſolus Chriſtus feciſſet, forte nemo noſtrum auderet imitari: ita enim homo ille erat, ut Deus eſſet; ſed in eo quod homo erat, imitati ſunt ſervi Dominum, diſcipuli Magiſtrum. Idem, in Pſalmo 55.

Ita converſetur (Chriſtianus) ut præbeat aliis exemplum, & ſic ei quaſi copia dicendi forma vivendi. Idem, lib. 4. de Doct. Chriſt.

Pulcherrimus ordo eſt & ſaluberrimus, ut onus quod portandum imponis, tu portes prior; & ex eo diſcas qualiter oporteat aliis moderari. Bernard. Epiſtol. 72.

Monſtruoſa res eſt gradus ſummus, & animus imus; ſedes prima, & vita infima; lingua magniloqua, & manus otioſa; ſermo multus, & fructus nullus; vultus gravis, & actus levis. Idem, lib. 2. de Conſiderat.

Sermo vivus & efficax exemplum boni operis eſt, plurimum ſuaſibile faciens quod ſuadetur. Idem, loquens de Sancto Benedicto.

Illum vidiſſe, erudiri eſt; eſt enim in illo loquax taciturnitas, & eruditi forma ſilentii. Ennodius loquens de ſancto quodam Epiſc.

Philoſophus dum videtur auditur, Tertullian. de Pallio.

Intuere ſanctorum Patrum vivida exempla, in quibus vera perfectio refulſit & religio, & videbis quam modicum ſit & pene nihil quod nos agimus. De Imitat. Chriſti, lib. 1. cap. 18.

Verba Dei ſunt opera ſapientis; quod enim Deus loquitur, ſapiens operatur. Philo Judæus, de migratione Abraham.

Eſt aliquid, quod ex magno viro vel tacente proficias. Seneca.

Longum iter per præcepta, breve per exempla. Idem.

Quod exemplo fit, id etiam jure fieri putant homines. Cicero, Epiſt. ad Servium Sulpicium.

PARAGRAPHUS V.

Quid ex Theologiæ penu ad hoc argumentum depromi poſſit.

Boni exempli notio, & definitio.

PRolixa oratione, vel longa meditatione opus non eſt ad exactam boni exempli definitionem inveniendam; prima enim, quæ ſeſe menti offerat idea eſt, hoc eſſe laudabile factum nobis ad imitandum propoſitum, quod ideo non ſolum bonum eſſe debet, ſed etiam publicum, & hominum oculis expoſitum; ſi enim clam, ac ſine teſte fiat, vel ſi communes naturæ vires excedat, itaut humana infirmitas ad illius uſque imitationem pertingere nequeat, noſtram quidem ſibi conciliabit admirationem; ſed cum nos minime excitet ad id, ut ſimilia facere adnitamur, pro norma nobis eſſe non poterit, ideoque exemplum non erit.

Quid in hac boni exempli idea ſit animadvertendi.

Boni malique exempli diſcrimen ſatis ſine ulla explicatione intelligitur; mali vero naturam, atque improbitatem tunc aperiemus, cum de ſcandalo erit ſermo. Animadvertendum eſt ſolummodo bonum exemplum, vel dictis præberi poſſe, vel factis; ſed factis multo majus pondus eſſe quam dictis, quæ ubi ſola ſint, parvum habent effectum, & ſi factis adverſentur, facilius cenſuras, ſatyraſque in ſe convertunt, quam admirationem audientium illa, & nos cognoſcentium.

Dei Filius venit in terras ut æque Salvator eſſet, & exemplar.

Neceſſarium aderat vinculum inter Redemptoris Officium, & qualitatem prototypi, atque exempli, in eo, qui erat noſtræ Redemptionis auctor futurus. Ideo Dei Filius munus utrumque in terris exercuit. Solus homo, Sanctus Auguſtinus ait, nobis exemplo eſſe non poterat. Illum quidem videre poſſumus, quia corporeus, & ſenſibilis eſt; at illum ſequi non debemus; quia ignorantiæ, & peccato eſt obnoxius, ideoque non ſatis aptus ad nos regendos, deducendoſque. Similiter Deus permanens in gloriæ ſuæ ſtatu eſſe non poterat noſtræ virtutis exemplar. Illum quidem ſequi debemus, quia eſſentialiter ſanctus eſt; ſed illum videre non poſſumus, quia inviſibilis. Quid igitur divina Sapientia? Ut homini prototypum proponeret, quem ſequi poſſet; Dei Filius factus eſt homo, in incarnatione ſua duas haſce conditiones aſſumens, quæ ad optimum exemplar conſtituendum ſunt neceſſariæ: *Homo ſequendus non erat, qui videri poterat. Deus ſequendus non erat, qui videri non poterat. Ut ergo exhiberetur homini, & qui ab homine videretur, & quem homo ſequeretur, Deus factus eſt homo*. Sed uti lumen alterum lumen parit, & fax aliam facem accendit; Salvatori ſatis non eſt ſanctitatis ſuæ exempla præbere; fideles etiam excitat, ut & ipſi bona præbeant exempla virtutum, ut peculiarem hunc virtutum ſuarum caracterem imitentur, ſe aliorum efficientes exempla.

Dei Filius ſibi fideles ſubſtituit, qui bonum exemplum tribuerent.

Hic ipſe Dei filius cum humanum induiſſet corpus futurus exemplaris cauſa ſanctificationis hominum, neque per ſe immediate, neque in omnes locos, neque in omnia tempora ſuæ ſanctitatis exempla potuiſſet extendere; in locum ſuum fideles ſubſtituit, ut actionum ſuarum fulgore producant, atque perficiant, quod ipſe exemplorum ſuorum lumine inchoavit: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus &c.* Quamobrem uti providit, ut in Eccleſia jugis eſſet Paſtorum ſucceſſio, qui nobis verbum ejus enarrent; ita voluit ut ſimiliter non deeſſet perennis bonorum virorum ſeries, qui nobis ipſius repræſentent exempla, in quibus illum tamquam in ſpeculis intueamur. Hinc etiam fit quod nullus eſt hominum ſtatus, nulla conditio, ubi nemo ſit, qui Sanctus habeatur, ut quilibet in ſtatu, & conditione ſua ſemper habeat quod in ſimilibus ſuis imitetur.

Chriſtianus omnis bonum præbere debet exemplum.

Fideles omnes fidei ſuæ debent boni exempli tributum. Nemo pro ſe tantum ad Chriſtianam Religionem evocatur; vocatur etiam pro aliis; itaut niſi aliud præſtare poſſit, ſaltem eos ædificare teneatur. Sed duo ſcopuli in praxi inveniri poſſunt, numquam ſatis diligenter vitandi; prior eſſet, ſi quis ſibi perſuaderet ad hoc, ut bonum præbeatur exemplum ſatis eſſe, ſi nullum præbeatur malum; alter vero longe funeſtior, ſi quis putaret ad bonum exemplum ſufficere in peccatis minime deprehendi, quamvis reipſa peccaret. Primum enim liquido conſtat ædificare idem non eſſe ac non deſtruere; neque idem eſſe agrum colere, ac eum non vaſtare. In ſcopulum alterum, qui longe funeſtior eſſet, impingeret, qui ſatis eſſe putaret flagitia ſua tegere, quod admodum eſſet arduum, & difficile. Ignis quidem abſconditur, at non ita fumus, quo ille detegitur. At eſto flagitia tua celare poſſis; velle virum bonum videri, & non eſſe, non imminuit culpam, ſed auget potius, duplicemque damnationem conflat, quin officio ſuo ſatisfaciat.

Cuinam rei innitatur obligatio bonum exemplum præbendi.

Bonum exemplum præbendi neceſſitas innititur explicito præcepto, quod Dei Filius rogavit in Evangelio: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus*. Hoc autem præceptum non eſt tantummodo negativum; hoc eſt non prohibet ſolum, ne actionibus improbis ſcandalum proximis afferamus; ſed poſitum eſt mandatum, quo bonis actionibus ædificare tenemur eos, quibuſcum vivimus, & conſueſcimus, non ut eorum laudem mereamur, ſed ut illos ad imitandum excitemus, & ut boni homines fiant: hæc enim ratio eſt, quæ bonum exemplum ab inani gloria, & jactantia diſtinguit, quæ omnem bonorum operum meritum rapit. Secundo hæc neceſſitas præcepto charitatis innititur, quæ in eo poſita eſt, ut pro virili proſimus proximo, & peculiariter quantum in nobis eſt æternam illius ſalutem procuremus. Id autem efficiendi vulgatior, communior, & efficacior via eſt bonum exemplum, quod aliis præbere ſemper in noſtra poſitum eſt poteſtate. Hoc igitur maxime neceſſarium munus eſt, ac eminenter cætera quæcumque magis eſſentialia erga proximum charitatis officia complectitur; quandoquidem per hoc illi via cœli oſtenditur, ab erroribus revocatur, reprehenditur, atque corripitur &c. Quamquam vero præceptum hoc ſi tamquam poſitivum conſideretur, non obliget locis omnibus, atque temporibus; obligat tamen in omnibus occaſionibus, in quibus ſtatus, religioniſque noſtræ muneribus debemus perfungi.

Proximo bonum præbentes exemplum noſtram ſalutem operamur.

Alienæ ſaluti proſpicientes, ſimul & noſtræ conſulimus; chriſtiana quippe charitas res noſtras communes facit, itaut omnes unum, & idem corpus efficiamur. Hæc veritas eſt, quam ſæpe Sanctus Paulus repetit, & unde ſequitur, quod quemadmodum in corpore naturali ſingula membra pro cæterorum bono adlaborantia pro ſe peculiariter agunt; ita Fidelis, qui membrum eſt corporis myſtici Salvatoris, aliis bonum præbens exemplum, & hoc pacto aliquid conferens ſaluti fratrum ſuorum, ſuam quo-

quoque operatur utilius, quam ſi unum ſe cogitaret, itaut nemo ex virtutum ſuarum exemplo proficeret. Et ſi verum eſt, quod in dubium revocare nefas, qui ſcandalum afferunt non ſolum reos eſſe ſcelerum, quæ committunt, ſed eorum etiam, quæ committuntur ab aliis, quibus cauſam ſcandali præbuere; opus eſt etiam, ut viri boni, qui ſanctam, & irreprehenſibilem vitam ducunt, non recipiant ſolum bonorum operum ſuorum præmium, ſed etiam participes fiant præmii aliorum, quibus bona tribuerunt exempla.

Deus gratias, quas aliis concedit, aliorum adnectit exemplis.

De bono exemplo id aſſeri poteſt, quod Sanctus Auguſtinus de fraterna correctione dicit. Sanctus iſte reſpondens illis, qui Salvatoris abutentes potentia circa gratiam efficacem, hæc objiciebant: ſi gratia efficax proculdubio peccatorem convertit, cur opus eſt correctione, ut revocetur ad officium? Nonne hæc inutilis eſt, & ſupervacua? Erratis, Sanctus Auguſtinus reſpondet, cum vult Deus gratiam peccatori elargiri; ejus elargiendæ occaſionem deſumit ex correctione tua; hoc egregium eſt tempus, quod ille præſtolatur, ut ſuum contorqueat telum gratiamque ſuam efficacem efficiat. Hoc ipſum de bono exemplo poteſt affirmari: Validum eſt, potens & efficax ad convertendas animas, quia illi Deus validiſſimas ſuas gratias adnectit. Vult Deus hunc filium convertere, & ad id ſuas gratias impendere; ſed patris, vel amici expectat exemplum, ut interiores gratias exterioribus conſocians exemplis illum efficacius promoveat.

Ratio propter quam tantum poſſunt exempla.

Quæri fortaſſe poſſet, undenam exempla tantam vim, ac robur in animos habeant? Ratio autem eſt, quod renitentia, quam noſtra voluntas præſefert; ubi bonum amplectendum eſt quod illi cognoſcendum tradit intellectus; inde oritur, quod hoc bonum vel tanquam impoſſibile, vel tanquam ad extremum difficile exiſtimatur. At exemplo intuitus hæc omnia nobis aufert; etenim palam oſtendit, bonum hoc, videlicet virtutem hanc, exercitum fuiſſe ab hominibus ejuſdem naturæ, & conditionis ac nos, qui nullas ex iis nacti ſunt difficultates, quæ non deterrent.

Exempla docent Evangelica præcepta non eſſe impoſſibilia, neque ſupra vires noſtras poſita.

Imperfecti numquam arbitrari debent impoſſibilem eſſe perfectionem, neque peccatores exiſtimare, Dei præcepta ſupra vires noſtras, eſſe poſita. Tot enim bonorum virorum exempla, qui quotidie in virtutem proficiunt, atque integerrima fide omnia mandata exequuntur, ſatis oſtendunt; peccatores, imperfectoſque Chriſtianos nihil aliud quærere quam cauſas, quas ſuæ prætexant ignaviæ. Elias ſe ſolum eſſe credebat, cum dixit illi Deus, ipſum ſibi ſeptem hominum reſervaſſe millia, qui coram Baal genua non flexerant. Hoc exemplum perſuadere debet, non deeſſe hiſce etiam temporibus noſtris homines bonos, & primorum Fidelium ſedulos imitatores; in quos oculi ſunt convertendi, ut eos imitemur, non autem in peccatores, quorum exemplum ſemper eſt pernicioſum.

PARAGRAPHUS VI.

Delecti ex Aſceticis, recentioribuſque Concionatoribus loci hujus argumenti.

Omnes bonum exemplum poſſunt præbere.

CUm Dei, veræque Religionis gloria præcipuum ſit zeli Chriſtianorum omnium objectum, voluit Dei Filius facilem, communem, & quæ omnibus conveniret, quocumque in ſtatu eſſent, rationem connotare, ut nullo colore ab hoc ſe ſe eximere poſſent officio; eaque ratio vita fuit ædificans, & quæ cæteris eſſe poſſet exemplo. *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona; & glorificent Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt*. Non omnes Doctores ſunt, non omnes Apoſtoli; non omnibus ea eſt ſcientia, quæ ad Dei cauſam, & Religionis ipſius veritatem tuendam requiritur; ſed omnes bene vivere poſſunt; omnes inſpectantibus fratribus præclaras actiones poſſunt efficere, & hac ratione poſſunt omnes Deum, & Religionem, quam profitentur, honorare. *Joly ſermone hujus argumenti Dominica ſexta poſt Pentecoſten.*

Cur velit Deus Chriſtifideles bonum exemplum præbere.

Dei voluntas eſt, Sanctus Petrus inquit, vitam ſanctam vos agere, ut inſipientes, ac rudes, qui vos intuentur, inviti tacere cogantur, ac illis os obſtruatur. Dei voluntas eſt, per vos Chriſtianam Religionem ab ea vindicari injuria, qua afficitur, cum Fidelium flagitia eiſdem referuntur accepta, per vos patere omnibus, ſanctitatem illius omnium cogitationes excedere; ſi adſunt impudici pudiciſſimos non deeſſe, ſi ultionis cupidi, non deeſſe patientes, & mites; ſi impii genua flectunt coram Baal, a piis hominibus vere coli Deum Iſrael, & Jacob. Dei voluntas eſt, pietate ſolutiorum hominum impietatem corrigi, lenitate violentorum iracundiam: integritate cupidorum rapinas; modeſtia luxum prodigorum; ſinceritate, hypocritarum verſutiam; charitate invidorum, atque obtrectantium improbitatem; humilitate ſuperborum inſaniam; verbo, vitia omnia bonis vitæ exemplis auferri. *Idem.*

Non deſunt, qui aliena tantum ſequuntur exempla.

Non deſunt, qui ea tantum ſectantur, quæ ſenſibus accidunt; & ut Sanctus Bernardus ait, eo tantum pergunt, quo ducuntur; bonum exemplum præit illis velut fax illos illuminans, vel odor illos attrahens. Quot rudes, ignaroſque homines intuemur, qui hac ratione acti paulatim virtutem amplectuntur, & vitium oderunt? Cum Judæi vulgo hujus eſſent farinæ, atque ut Scriptura inquit, eſſent *Populus duræ cervicis*; ad officia ſua non niſi propoſitis cogebantur exemplis; cumque ad hanc quoque diem inter Chriſtifideles plurimi extent ejuſdem viæ homines, non niſi bene vivendo illos ad virtutem amplectendam poteris excitare. *Idem.* Exod. 32.

Bona exempla potenter ad virtutem excitant.

Vos, qui tanto zelo fratrum veſtrorum ſalutem, perfectionemque veſtram conquiritis, hæc ea eſt conſolatio, quam ex viris bonis tribuere, & ab illis poteſtis accipere. Modeſtia, quam præ vobis geritis ea contemnentes, quę luxum redolent, & vanitatem; frequentia, qua in Templa convenitis, & concionaturis adeſtis, cum interim alii conviviis, atque choreis operam dent? Præcautio, quæ nullum vobis elabi ſinit verbum quod proximo injurium ſit; odium, quo aleas, amatoriaſque nugas proſequimini; domeſticæ rei cura; exempla modeſtiæ, charitatis, patientiæ, mortificationis, pietatis, quæ probetis; hæc regnum virtutis in aliis conſtituunt: hæc pavidos excitant, hæc nutantes confirmant, hæc bonos lætificant, hæc denique efficient; ut vos ipſi inſignes in virtute progreſſus faciatis. *Idem.*

Alienæ ſaluti conferimus bonum aliis præbentes exemplum.

Jeſus Chriſtus in terra in id unum occupatus fuit, ut animas ſalvas faceret, eaſque ad Deum Patrem ſuum revocaret; & vos ſi vixeritis, uti vivendum eſt, ſi opera veſtra bona ab hominibus viſa fuerint, eos lucrabimini, eorumque ſaluti proſpicietis. Quid autem eſt animam lucrari. Sane plus eſt quam ſexcentos acquirere mundos; eſt maxima operari miracula; mortuum ſuſcitare; illuminare cæcum; paralytico motum tribuere; omnia cum ſpiritualia, tum temporalia charitatis opera exercere, atque capiti ſuo tot coronas congerere, quot fiunt actiones, quæ aliis exemplo eſſe poſſunt.

Exemplum S. Auguſtini, qui victrici manus dedit gratiæ audiens Victorini Converſionem. Lib. 8. Confeſſ. cap. 5. & 11.

Quid tandem Sanctum Auguſtinum coegit victrici dare manus gratiæ, tandiu ipſum urgenti, atque ſollicitanti? Fuit profecto exemplum, ſibi allatum a Simpliciano viro amiciſſimo, qui enarraverat quomodo Victorinus Orator, & æque peccator, ac ille, priſtinum vivendi genus flagitioſiſſimum deſeruerat, ut continentiam, humilitatem, chriſtianæque vitæ mortificationes ſequeretur; hoc exemplum, idem Sanctus Auguſtinus ait, tantam in me vim obtinuit, ut tandem me ſuperaverit. Quocumque me verterem, mihi occurrebant animo quamplurimi & meritis, & genere ſpectatiſſimi viri, qui ſeſe converterant, atque tunc mihimetipſi dicebam: Numquid, quod tot fecere, tu facere non poteris? Tunc mihi videre videbat caſtitatem vultu quidem ad gravitatem compoſito, ſed affabili, pias mihi manus optimis exemplis refertas oſtendere. *Extendens ad me ſuſcipiendum, & amplectendum pias manus, plenas gregibus bonorum exemplorum*. Hoc ſatis fuit, ut conſilii certus fierem, metuſque omnes evaneſcerent mei. Sequamur, ſtatim dixi, ſequamur adeo præclara exempla, & divina favente gratia id faciamus, quod tot alii fecerunt. *Idem.*

Quilibet in ſtatu ſuo alienæ ſaluti aliquid conferre poteſt bonis exemplis.

Apoſtolis fidei ſtatuendæ, Doctoribus illius tuendæ, Concionatoribus annunciandæ, Martyribus ſuo ſanguine ſignandæ curam relinquite; quocumque in ſtatu verſemini, quamdam domeſtici Apoſtolatus ſpeciem exercere poteſtis; parentes in familia veſtra; domini, dominæque domi veſtræ, qui privatam vitam ducitis in vicinia veſtra: ad omnes enim indiſcriminatim loquitur Sanctus Paulus, cum ait: *Unuſquiſque veſtrum proximo ſuo placeat in bonum ad ædificationem*. Veſtrum unuſquiſque co- Ad Rom. 15.

 netur

BIBLIOTECA CENTRAL

netur ſe proximo ſuo jucundum, atque utilem præbere, non quidem ignavis, noxiiſque aſſentatiunculis, quod accidit non raro, ſed vita frugi, & ab omni crimine vacua; non ut illos in malum impellatis, aut in illis malum toleretis; ſed ut excitetis ad virtutem, atque eas imminuatis difficultates, quæ in ejuſdem ſemita occurrunt: non ut eorum defectus, & vitia laudetis, ſed utiliſſimam omnium illis præſtetis operam illos ædificantes, eiſque virtutum documenta præbentes. *Idem*.

Miniſtri verbi Dei illud confirmare debent exemplo.

Sacri Templorum Miniſtri, quibus credidit Jeſus Chriſtus provinciam populo veritatem ſuæ legis annuntiandi, ſcitote ad hoc, ut digne auguſto hoc munere perfungamini, atque cum vobiſmet reverentiam, tum verbis veſtris concilietis fidem, opus eſſe, ut vita veſtra adeo ſit frugi, mores adeo ſancti, vivendi ratio adeo ab omni ſceleris ſuſpicione vacua, ut auditoribus veſtris dicere poſſitis: *Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis; quare non creditis mihi?* Verum eſt, verbo Dei idem accidere, ac aquæ, quæ naturam non mutat, & eadem ſemper permanet, ſive per aureum, plumbeumve tubulum defluat. Ita ſeu Domini lex a ſancto, ſeu a corrupto præcone annuntietur, non ideo minus pura eſt, & ſemper æque par animabus convertendis: *Lex Domini immaculata convertens animas;* Sed talis eſt hominum infirmitas, ut facilius imitentur exemplum ſuis ſtudiis conforme, quam verbis obtemperent, quæ ipſis præcipiunt ea, quæ ſtudiorum ſuorum ſunt oppoſita corruptioni. Hinc fit, ut cum Paſtores flagitioſi ſunt, populi eorum flagitia imitentur, quin præceptis eorum aures adhibeant. Veritas, quæ ab illis nuntiatur, non creditur; quia ab illis non ſervatur; cumque eorum facta verbis pugnent, quidquid dicunt, non aliud eſt quam æs ſonans, & cymbalum tinniens, quod poteſt quidem aerem percutere, & ferire aures, at cor non poteſt attingere. E contra ambigi nequit, quo minus vita munda, ac ab omni labe pura in Præcone Evangelico totum tribuat pondus quod neceſſarium eſt, & ut exoptatum afferat fructum. *Abbas de Monmorel, Homilia in Paſſionis Dominicam*.

Pſal. 18.

Quid intereſt inter publicas actiones facere, & facere in publico.

Si mundi Salvator Phariſæos objurgat quod actiones ſuas in publico facerent, hoc nequaquam ſignificat, publicas actiones faciendas non eſſe; quandoquidem præcipit, ut lux noſtra coram hominibus luceat, ut videant opera noſtra bona, & glorificent Patrem, qui in cœlis eſt. Hæc igitur duo diſtinguamus; facere bona opera, ut hominibus videantur, & facere, quæ videantur ab hominibus. Priori modo numquam licet agere, ita enim in actionibus inanis tantum hominum exiſtimatio perquiritur; at omnes, præſertim vero viri principes facere tenentur palam opera ſancta, quæ inferioribus exemplo eſſe poſſint. Neſcio, S. Auguſtinus ait ad Paulinum ſcribens, utrum majorem exercere erga proximum charitatem poſſis, quam tantum adnitendo ut quinam ſis agnoſcaris, quantum adniteris, ut talis fias. *Idem, Homil. in 23. Dominicam poſt Pentecoſten*.

Exemplum majorem vim habet, quam ſermo.

Bonum exemplum muta eſt eloquentia, ac practicus ſermo, qui ſenſim in animam obrepens, paulatim cor ipſum invadit, atque leni, jucundaque perſuaſione voluntatem ſuo ſubjicit imperio. Ultro imitamur; vulgo id fit, quod ab aliis fieri videtur, & homines hominum exempla ſequuntur. Philoſophi veteres diſcipulos ſuos hortabantur, ut in viam virtutis incederent, eiſque ſublimibus rationibus, validiſque probabant argumentis, nihil virtute utilius, nihil glorioſius, jucundius nihil. Verum plures ſemper nacti ſunt actionum ſuarum, quam doctrinæ ſuæ ſectatores, & quidquid conati ſunt, ut hoc perſuaderent, meris ſermonibus numquam evincere potuerunt, ut eam ſequerentur viam, a qua morum ſuorum corruptione & ipſi recedebant; itaut poſt multos ſuſceptos labores tamdem in eam ſententiam unanimi conſenſione redierint, quæ a Sancto Cypriano refertur, qui ait, vocem actione infirmiorem eſſe; vitam ſermone eſſe eloquentiorem, & exemplum magis, quam verba, valere. *Epiſcopus Cameracenſis in fidelium inſtructione*.

Lib. de dupl. Martyr.

Ejuſdem argumenti.

Exempli vox valida eſt, & vehemens, neque facile dici poteſt quantopere Servi Dei in ipſo ſilentio improborum hominum damnent licentiam. Multo plures viderentur impii, niſi juſtorum exemplum eſſet tamquam fortiſſimum vallum, quo coercerentur. Quot peccatores in inflexibili cordis obduratione perirent, niſi fulgor virtutum Sanctorum illorum perſtringeret oculos? Divinæ igitur bonitatis providentia factum eſt, ut ætates omnes habeant juſtitiæ, & puritatis exempla, quæ ſibi proponant. Retrolapſa relegens ſæcula ipſas mundi origines repete, ac nullum occurret temporis ſpatium, quod in incorruptibilibus, ſanctiſque hominibus rara virtutum exempla poſteritati non præparaverit. Gratia hæc tanta eſt, ac adeo vividas in anima efficere poteſt impreſſiones, ut mirum profecto ſit, tam parum eadem mortales excitari. Scire cupis, quot Dei beneficia in hac una ipſius providentiæ circumſtantia contineantur? Tot illa ſunt, quot virtutes, ad quas improbi excitantur homines intuitu ſapientiæ, ac moderationis eorum, qui timent Deum: quot ſunt ſcandala, in quæ non impingunt ope ſanctorum exemplorum, quæ ſalutarem in illis cient verecundiam? Satis Deo eſſe poterant exempla, quæ partes noſtri antiquitus relinquere; at plura præſtitit, voluitque ut quodlibet ſæculum ſanctos homines proferret, ut ob oculos omnium actiones eorum verſarentur apertius, majorem in animos noſtros vim obtinerent exempla. Cur ego unus, o Deus omnipotens, exercere nequeo virtutes omnes, quas in Sanctis mihi ad imitandum proponere poſſum! Prohibere vellem omnia ſcelera, in quæ ruunt, quicumque exemplis inimicorum legis tuæ rapi ſe ſinunt. Æternæ tibi ſint gratiæ pro tot abſolutiſſimis exemplaribus, quæ adeo valide me ad virtutis amorem impellunt! Summo dolore conficior, eo quod minime ea omnia adimpleverim, ad quæ eorum, qui tibi fideles exiſtunt, ſanctiſſimo exemplo indeſinenter me invitas. *Liber cui titulus: De Chriſtiana Gratitudine. Ratione 62.*

Qui auctoritate ſunt præditi bonum præbere debent exemplum.

Qui publica renident auctoritate; ſibi vulgo ſuadent, ſe omni culpa carere, atque ad unguem officio ſuo fuiſſe perſunctos, ubi leges propoſuere ad populi coercendam licentiam, cumque ſeveris ſuppliciis animadverterunt in eos, qui ſceleribus ſuis publicam tranquillitatem perturbabant. Hoc utique bonum eſt; at nihil eſt, niſi ipſi illi fuerint leges viventes eorum morum, quos ſcripta lege cupiunt ſtatuere: & niſi vitæ ſuæ exemplo ea exprobrent facta, quæ in nocentibus puniunt. Leges, quæ ab illis pro publica utilitate irrogantur, inutiles ſunt, niſi bono eorumdem exemplo fuerint confirmatæ. Cum Magiſtratus populo interdicit ſcelera, ſed hæc ipſe non deſerit, docet, illis carere neminem poſſe; cumque virtutem, quam ipſe minime poſſidet, aliis commendat, non majorem illius exiſtimationem, quam contemptum inſpirat. Exempla ſunt legibus potentiora, & virtutis amor, malique fuga operibus magis perſuadetur, quam verbis. *Deſumptum ex ſermonibus Chriſtianis, Tomo 1. Sermone de Scandalo*.

Primorum fidelium exemplum nos excitare debet, atque confundere.

Quam degeneravimus a parentum noſtrorum fervore! Religio ſemper aucta eſt, ſed charitas imminuta; populus multiplicatus eſt, at non magnificata lætitia; enim ardor fidei intepuit, & zeli fervor eo magis deferbuit, quo magis fidelium numerus crevit. Ita operemur, ut primorum illorum Chriſtifidelium exemplum hodie noſtram virtutem excitet, ac zelum foveat; cumque tantam in nobis experimur repugnantiam virtutum chriſtianarum exercitationi, ut noſtram confundamus ignaviam, cum S. Auguſtino dicamus, cur, quod iſti, & illi fecerunt facere nequeo? Stephanus ſuis inimicis pepercit, cur ego non parcam meis? Laurentius flammarum vim ſuperavit, cur ego affectuum meorum incendia non ſuperem? Tot ſolitarii vitam ſuam in deſertis egerunt, cur ego non deſeram mundum hunc, qui me perdit, & damnat? Tot Virgines de ſæviſſimis ſuppliciis, blandiſque promiſſionibus egere triumphum, cur ego infirmitati meæ non reſiſtam? *Abbas de Monmorel, Sermone pro ſexta poſt Epiphaniam Dominica*.

Vis boni exempli.

Operæ pretium reor in ipſo ſtatim ingreſſu animadvertere quænam vis bono inſit exemplo ad virtutis amorem ciendum. Leges, quas conſuetudo invexit, Philoſophus inquit, magis obſervantur, quam aliæ; namque earum praxis, quam ipſi intuemur, ſuaviorem in nobis facit impreſſionem, quæ magis movet, ac nos ipſos ad eas obſervandas impellit. Tunc ad eas ſectandas ultro, plenaque rapimur voluntate, non vi; atque ita exemplum obtinet, quod magis formidanda tribunalia ſæpe cum edictorum ſeveritate non obtinent. Videmus quoque pleroſque homines exemplis potius, licet fabuloſis, quam validiſſimis rationibus commoveri, quilibet ſpectat exempla tamquam ea, quæ cum ab aliis facta fuerint, a ſe quoque fieri poſſunt;

cum

interim rationes ipſas mera putent verba, ac ſermones, qui non ita facile poſſunt intelligi, qui captum exuperant ſuum, & ideo ad ſe minime pertinent. Neque docti viri minus ducuntur exemplis, quam indocti. Salomon ipſe teſtatur, inertis hominis exemplum, vineamque ſuam colere negligentis, ſibi profuiſſe magis, quam ſerias quaslibet cogitationes, ut inertiæ odium conciperet. *Quod cum vidiſſem, poſui in corde meo, & exemplo didici diſciplinam. P. Paulus Segneri in Praxi Curatorum*.

Prov. 24.

Præcepta languent ſine exemplis.

Quælibet doctrina, ubi facta verbis non præeant, languida eſt, & intermortua; ſimilis pennicillo penitus arido nullam in tabula, cui applicatur, notam relinquenti. Nullus expectari poteſt fructus ab id genus exhortationibus; neque illis utetur Deus ad cor excitandum. Et profecto Canonibus cautum eſt, ne ad purgandas animas polluta manus adhibeatur. *Neceſſe eſt, ut eſſe munda ſtudeat manus, quæ diluere ſordes curat, ne tactu quæque deterius inquinet, & ſi ſordida ipſa, &c. Idem*.

1. q. 1. c. neceſſe eſt.

Exemplum verbo præſtantius.

Quamvis verba ex veteris cujuſdam ſententia, ſagittæ ſint per aures cor, animumque audientium ferientes; dici tamen poſſunt non æque efficaciter, ac exempla movere; hæc autem longe breviorem viam virtutis efficiunt ea, per quam nos præcepta deducunt. *Longum iter per præcepta, breve per exempla*. Virtus ſine ſermone perſuadere poteſt; at ſermo nihil, vel pauciſſimum ſine exemplo proficere poteſt. Erubeſcit illa, quidam Pater ait, ac eam ſuppudet ſeſe oſtentare, ubi bona opera non comitentur. *Deficientibus factis, verba erubeſcunt*. Sanctus Petrus nequaquam prædicavit veluti Doctor humanarum ſcientiarum ſtudio, ſed, ut ait Sanctus Auguſtinus, morum ſuorum probitate, & ſuæ converſationis exemplo; *Non docentis imperio, ſed converſationis exemplo*. Vox inſtrumentum eſt de longinquo auditum, & aures tantummodo attingens; humana fragilitas ſæpe invenit, quid argumentis reſpondeat, quæ Oratorum eloquentia ſola animantur; ſed quodcumque hæc de ſe jactitet, nullas habet rationes, quas bono opponat exemplo; noſtra enim nequitia, una eſt, quæ id nos facere prohibeat, quod ab noſtri ſimilibus generoſe fieri videmus. *Ex ſermonibus Chriſtianis. Sermone de Sancta Urſula, & Sancto Franciſco de Paula*.

Seneca.

Ex ipſis etiam pravis exemplis proficere poſſumus.

Quin ad illa confugiamus exempla, quæ nobis Hiſtoria ſuppeditat, ut ad officium revocemur, ea tantum inſpicienda ſunt, quę noſtris accidunt oculis, hac mente, ut ea in bonum uſum convertamus. Si enim tot minime adfuerint virtutum exempla, quot cuperemus, non deerunt profecto exempla vitiorum, ut iis contraria æſtimemus. Neque enim puto aliquid aptius efficere poſſe, ut noſmet colligamus, quam flagitioſi hominis vitam, ſi eam recta mente conſideremus, ac bona fide compeſcere velimus affectus, qui in eadem vitia nos trahunt. Cæterum quantumvis ſterile ſit ſæculum ſanctorum virorum, ſubinde tamen effulgere videntur ſapientiæ, & virtutis exempla, quæ nos in rectam viam poſſent reducere, ſi illis magis afficeremur, & ſi illa reſpiceremus non ſolum ea probaturi, & quodammodo noſmet laudaturi, immodicis laudibus extollentes illa, verum etiam ea in uſum noſtrum traducturi, cum ſtudiis noſtris ea conferentes, ac evertentes animi repugnantiam, quæ in eorum imitatione nobis poſſet oboriri. Si quis attente perpenderes, quæcumque ob oculos tuos fiunt, proculdubio intelligeres malis etiam exemplis eamdem, ac melioribus utilitatem ineſſe; ſed tantum abeſt, ut hoc in ſenſu excipiamus illa, quod immo prorſus aliter alienis actionibus utimur; bona quidem admiramur potius ex affectione, & vanitate, quam quod illis vere afficiamur; malis vero utimur, ut defectus noſtros excuſemus. *Liber, cui titulus: Vitæ civilis Officia. Tomo 3. parte 3.*

Qui bonum non præbet exemplum ſibi charitatem oſtendit deeſſe.

Cum nulla res ſit, ubi ultro citroque homines ſibi melius prodeſſe, & aliquid ad mutuam ſanctificationem conferre valeant, quam bonum exemplum; qui fratribus adeo neceſſarium negat auxilium, officio ſuo deeſt, atque palam teſtatur nullam ſe habere eorum charitatem; ſe ſalutem eorum nullo in diſcrimine habere; ac negligere veritatem eam, quam Spiritus Sanctus docet in Eccleſiaſtico; *Mandavit illis unicuique de proximo ſuo*. Sciat hic oportet futurum ut Jeſus Chriſtus a ſe repetat rationem animæ fratrum ſuorum; ac ſibi in judicio reſpondendum eſſe de ſceleribus, quæ alii commiſerunt, ut a quibus effugere potuiſſent, ſi ipſe habuiſſet charitatem eos illuminandi, regendi, atque exemplo ſuo confirmandi. *Abbas Trappenſis de ſanctitate, & Officiis Vitæ Monaſticæ c. 10.*

Eccli. 17.

Religioſus, qui bonum non præbeat exemplum, non habet virtutes ſtatus ſui proprias.

Nihil apertius eſt, quam ideo Religioſum virum aliis exemplo ſuo non affulgere, quia quin ſtatus ſui virtutes habeat, & qualitates, quæ in ipſo eniteſcere deberent, oppoſitis potius defectibus obnoxius eſt. Si nullum pœnitentiæ, modeſtiæ, mortificationis præbet exemplum; inde eſt, quia reipſa neque pœnitens eſt, neque modeſtus, neque mortificatus; niſi ædificat, ſilentium tuetur, laboribus exercetur, rerumque ſatagit omnium; inde eſt, quod neque bonus eſt, neque fervens. Si denique mortua ſunt opera, nihilque in ipſo invenitur, quod illum animet, eique virtutis amorem inſpiret; proculdubio in cauſa ſunt ipſius defectus, & imperfectiones; & ſæpe illius vivendi genus eo periculoſius eſt, quo magis gravibus iis caret vitiis, quæ horrorem, ſaltem vero averſionem animi cient. *Idem*.

Bonum Apoſtolorum exemplum pluſimum contulit converſioni populorũ.

Bonum Apoſtolorum exemplum, virtutum ipſorum odor, qui ſeſe in univerſum orbem effudit, plus contulit populorum converſioni, quam vis verbi, & prædicationis eorum. Quot animas Jeſu Chriſto peperit zelus ille ſine cupiditate, labores ſine mercede, tribulationes ſine querela, quot ardor ille, quo pro fratrum ſalute nihil intentatum relinquebant; patientia, omnibus tentata periculis; cura, qua nemini graves eſſe quærebant? Hæc edificans Apoſtolorum vita animos alliciebat; atque eorum omnium ſibi conciliabat amorem, apud quos Evangelium prędicabant. Vos ipſi conjicite ex ea benevolentia, qua Galatæ Sanctum Paulum proſequebantur. Ego vobis teſtimonium perhibere poſſum, inquit Apoſtolus, vos, ſi opus eſſet, vel liceret, pręſto eſſe ut oculos vobiſmetipſis eruatis, eos mihi commodaturi. *Lambert in Sermonibus Eccleſiaſticis Sermone tertio*.

Quomodo Apoſtoli fidelibus bonum exemplum commendaverint.

Apoſtoli boni exempli vim agnovere, quamobrem fidelibus etiam atque etiam commendarunt, ut hominibus bonum præberent exemplum, rati hanc validam eſſe rationem, qua ad Chriſtianam Religionem amplectendam poſſent impelli. Modo Chriſtifideles docent ſedulo ipſis eſſe incumbendum, ne quid in ipſorum vivendi ratione occurrat, quod infideles a noſtra Religione deterreat; Modo illos totis viribus adniti hortantur ad infideles morum ſuorum ſanctitate lucrandos. Sanctus Paulus jubet, ſervos qui Religioni Chriſtianæ initiati fuere diligentius, quam ante quæcumque ſervitutis præſtent officia dominis ſuis, ne nomen, ac Doctrina Chriſti Jeſu hominum dicteriis objiciatur; hoc eſt ne domini eam oderint religionem, quam ſervi profitebantur. *Idem*.

Ejuſdem argumenti.

Cupiebant Apoſtoli primorum Fidelium vitam irreprehenſibilem eſſe, atque ſedulo cavere, ne hominibus Religionis noſtræ tædium crearent; illis etiam vertebant crimini ea facere, quæ licita legitimaque erant, ſi ſcandalum aliquod præberent infirmis; præſertim vero quærebant, ut bona Fidelium opera omnibus ſanctam inſpirarent reverentiam hominibus erga Religionem eam, cujus adeo pura erat diſciplina. Sanctus Petrus affirmabat, chriſtianas mulieres hoc pacto prædicare poſſe Evangelium; atque dicebat, eas vitæ probitate, morumque puritate ſine ſermonis ope illos poſſe lucrari, qui ſermoni non crederent. Vita bona, ſanctitas morum eſt, igitur verbum animatum, quod ſæpe majorem vim habet ad animos promovendos, quam diſſertiſſimæ Oratorum conciones. *Idem*.

1. Petr. c. 3.

Quid Sanctus Paulus Timotheo, ejuſque diſcipulis commendet.

Sanctus Paulus, D. Chryſoſtomus inquit, vult Timotheum exemplar eſſe, ſecundum quod reliqui omnes ſeſe componere poſſint; vult imaginem eſſe abſolutiſſimam, in qua poſſit quilibet eas virtutes deprehendere, quæ ſibi ſunt exercendæ; vult legem eſſe animatam, ac viventem; & ne dicatur Sanctus Paulus ad Timotheum tantummodo fuiſſe locutus, Divus Chryſoſtomus addit; hoc faciendum ſingulis, qui alios erudire tenentur. Idem Sanctus Paulus ſcribens ad Titum ait, præbe te in omnibus exemplum bonorum operum in doctrinæ puritate, vitæ integritate, agendi gravitate; unde liquet Eccleſiæ Miniſtrum eſſe debere exemplum, ac normam non unius quidem virtutis, ſed omnium. Non ſufficit, doctrinam illius eſſe puram, opus eſt etiam, ut vita ſit irreprehenſibilis,

omneſ-

BIBLIOTECA CENTRALĂ

omneſque actiones ſint cum ea gravitate conjunctæ, quæ obſervantiam, & venerationem concilie t. *Idem*.

Qui bonum præbent exemplum, de Eccleſia bene merentur.

Per quam bene de Eccleſia merentur; qui vitæ ſanctitate fideles ædificant. Hinc Eccleſiæ Patres toties populum cohortati ſunt, ut ſæpe ſancta inviſerent Monachorum Cœnobia, ſacra monumenta, ubi veteres Eremitæ viventes adhuc tamquam in ſepulcris vivebant. Putabant enim futurum ut exemplorum eorumdem fulgor, qui ex receſſus ipſorum ſqualore emicabat, diſſipare poſſet denſam caliginem, quæ peccatores excæcat. *Idem*.

Quam ad perſuadendum vim habeat exemplum.

Oculos aperire ſatis eſt, atque viri boni virtutem intueri, ut brevi ſapientes fiamus. Labiorum ejuſdem ſilentium cum manuum ipſius eloquentia conjunctum facile nobis innuit, quid ſibi velit. *Illum vidiſſe erudiri eſt; eſt enim in illo loquax taciturnitas, & eruditi forma ſilentii*, inquit Ennodius. Nationes omnes quantumvis barbaræ, ac variarum linguarum hunc bonorum exemplorum ſermonem audiunt, neque miror, ſi Tertullianus affirmat, invictam primorum Martyrum patientiam, atque conſtantiam, primum fuiſſe commentarium, ac maxime perſpicuam Evangelii interpretationem. Hac muta quidem, ſed eloquenti Philoſophia primæva uſa eſt Eccleſia, ut myſteriorum fidei noſtræ caliginem auferret. Pietas, quæ in primorum Fidelium facie enitebat, animi ſemper conſtantis æqualitas, quam inter ſæviſſimos cruciatus præſeferebant, preſertim vero inconcuſſa in ſuppliciis patientia Ethnicos commovebat. Sola indumentorum, quibus primi Fideles utebantur, modeſtia, publica erat cenſura vitiorum, quibus Idolorum cultores diffluebant. *Ex occurſu meo vitia ſuffundo; ipſe habitus ſonat, auditur Philoſophus, dum videtur*. Quin potius dicamus primos fideles efficaces fuiſſe Concionatores. *P. Texier in Dominicali Sermone Septuageſimæ*.

Tertull. de pallio.

Actio, & exemplum magis movent quam verba.

Ubi inſignes Oratores inſolitos in judicium, auditorumque animos motus excitare voluerunt; ſæpe tacuere, ut ad actionem confugerent; experientia docti intellexere, adſpectum corporis vulneribus confoſſi, tunicæ cruore manantis, gregis pupillorum pulla, ſqualidaque veſte indutorum, viduæ dolore confectæ, ac lacrymas effundentis, longe majorem ad animos permovendos habere vim, quam omnia ſimul eloquentiæ ſchemata ad affectus ciendos maxime accommodata. Adeo verum eſt, actiones, quæ noſtris accidunt oculis de animorum noſtrorum ſævitia facilius referre triumphum, quam verba, quæ demittuntur per aures. Nonne verum eſt copiarum ducem in aciem milites ſuos diſponentem minorem vim addere quam qui ante ipſa graditur ſigna, atque in ipſo conflictu cruore, ac pulvere conſperſus videtur? *Idem*.

Peccatores juſtorum exempla intuentes ignaviam ſuam fateri coguntur.

Cum peccator juſtum conſiderat, qui & ipſe homo eſt, & humanis obnoxius infirmitatibus, in earum virtutum exercitatione, quæ ſibi maxime difficiles, & arduæ videntur, ſeipſum accuſat, ac ignaviam, nequitiamque ſuam damnat. *Dum peccator juſtum conſiderat, ſeipſum arguit, atque condemnat*. Sanctus Gregorius ait: Cum, exempli gratia, noſtri nobiles viri Chriſtiani qui atheorum more vivunt, ac ſibi perſuadent, ſe honore carituros, ſi ſuos mores efformaverint ſecundum Evangelii principia, vident Sanctos Ludovicos, Elzearos, & Amedæos, nobiliori ortos genere, quam ſe, æque valentes, & virtutibus ornatos, ac illos, qui in divinæ legis Evangelicæque moralis praxi vivunt; fateri tenentur ſe falli, ubi credunt, virtutem ſe non poſſe ſectari, vel hanc ſtatum ſuum dedecere. Cum Judex, mercator, negotioſus homo Davidem conſiderat, qui licet illi regni totius incumbat cura, ſepties quotidie recedit Deum oraturus, ac plures horas in æternitatis meditationem tranſmittit; cum delicata mulier, quæ pauperum odorem ſibi non ferendum affirmat, videt Eliſabeth vel Turingiæ, vel Portugalliæ, totque alias inſigni dignitate præſtantes Matronas, quæ quotidie xenodochia circumeunt, neque jucundius ſe tranſmittere poſſe tempus arbitrantur, quam ægrotantibus opem ferentes, ulcera eorum abſtergentes, illis ſternentes cubilia, ac omnia officiorum genera præſtantes: Verbo, cum ignavi, vel improbi Fideles ob oculos ſibi proponunt fervens vivendi genus Sanctorum, fateri coguntur, ſe conſtantiæ defectu, ac fidei ſuæ imbecillitate, non difficultate virtutis deterreri, ne ipſum efficiant. Et profecto, Sanctus Gregorius Magnus ait, cum Deus illis in mentem revocat irreprehenſibiles teſtes illos, de quibus loquitur Job, nihil habent quod reſpondeant, & quo ſe excuſent, ſed ſe reos eſſe fateri coguntur. *Inſtauras teſtes tuos contra me*. *Idem*.

Job. 10.

Tantum bonis exemplis quantum aliis piis operibus præſtamus Deo.

Equidem ſcio non omnes ita ingenio pollere, ut pro tuenda fide libros edere valeant, ſed nos ipſi eſſe poſſumus viventes litteræ, ac animatæ, a Spiritu Sancto ſcriptæ, qui eſt digitus Dei, ubi perfecte videbuntur virtutum omnium imagines, ut loquitur Sanctus Paulus. Non omnibus ea auctoritas eſt, ut ſuggeſtum aſcendere poſſimus contra vitia declamaturi, ſed Sancti Franciſci more prædicare licet, ſcilicet ſermone operum noſtrorum, qui majorem profecto ad perſuadendum vim habet, quam verborum. Non omnes judices ſumus, ut impios in judicium poſſimus accerſere; ſed quin proferamus verbum, morum noſtrorum integritate, & vivendi ratione, quæ a mundi vita prorſus abhorreant, ſententiam ferre poſſumus in illos, eoſque pudore, quo illos ſuffundemus, punire. Quid eſſe putatis nobilem Matronam, quæ in mundi lucem prodire coacta, modeſtiam, & veſtibus præſefert, & verbis, atque pietatem, chriſtianamque redolet ſanctitatem! Hæc cenſura eſt mulierum earum, quæ licet baptiſmate fuerint ablutæ, tamen ſeculi luxum, & corruptionem ſequuntur. Non omnes iis affluimus divitiis, ut eleemoſynas erogare poſſimus; at omnes poſſumus, ſi velimus charitatem erga proximum exercere longe preſtantiori modo, illum erudientes, atque ſanctæ vitæ exemplo ad virtutem impellentes. Hec, ſi velimus, omnes facere poſſumus. *Idem*.

Cum Dei Filius non ſemper in terris verſaturus eſſet, bonos reliquit homines, qui pro ipſo nobis exemplum eſſe poſſent.

Sancti Auguſtinus, atque Gregorius Magnus inquiunt, Sanctorum vitam eſſe quamdam velut interpretationem, & Scripturarum Commentarium, non ſolum quod in factis eorum inſpicere poſſumus, quomodo Salvatoris præcepta ad praxim ſunt redigenda; verum etiam, quia nobis oſtendunt, quomodo exempla, quæ nobis reliquerunt, ſunt imitanda. Et conſtat ratio: Salvator in vita ſua fuit veluti univerſale principium ſanctitatis Chriſtianiſmi. Non potuit tamen omnium virtutum, omnibuſque occaſionibus, in quibus ab hominibus exercendæ erant, exempla proponere. Non in omni ſtatu, omnique conditione vixit, ut actionibus ſuis doceret, quomodo qui ad ſingulos vitæ ſtatus vocantur, ea debeant exprimere ſanctitatis veſtigia, quæ ſingulorum ſunt propria. Quid ille? utitur Fidelium exemplis, ut fiant peculiares applicationes generalis ejus ideæ, quam de ſanctitate tradidit nobis. Idcirco mirabili providentia voluit, ut in omnibus conditionibus ſancti viri invenirentur, ut eorum exemplis oſtenderet, quomodo virtutum ſuarum praxis ad quemlibet ſtatum ſingillatim ſit determinanda. *Biroat in Adventu; Sermone 12.*

Exemplum ſternit difficultates virtutis.

Si veræ ſunt difficultates virtutis, addendum eſt, eas leviores exemplo fieri; ſeu quod ſocietas eorum, quos nobiſcum, vel ante nos incedere videmus, conſtantiam accendit, & laborem, quem patimur, imminuit; ſeu quod virtutum eorumdem experientia docemur, gratiam, qua favente, eas ſuperavere difficultates, quas ipſi quoque nacti ſunt, pari in occaſione neque nobis defuturam. Virorum bonorum exempla, Sanctus Gregorius ait, nos roborant; & comparatio quam de eorum vi cum infirmitate noſtra inſtituimus, in eam ſpem nos adducit, futurum ut exequi poſſimus ea, quæ per nos facere non poſſumus.

Bonorum exemplum malos operit confuſione.

Quamvis erubeſcentia inutilis ſit animi ægritudo; pluribus tamen gratiæ uſibus inſervit; inſervit enim tamquam ſcelerum frænum, & excitamentum virtutis. Per hanc bona exempla, quæ ſunt veluti linguæ virtutis, ejus praxim ſuadent; eos rubore ſuffundunt, qui non ſequuntur illa, ac hujus erubeſcentiæ metus eos cogit, ut illa ſequantur. Hæc eſt veteris cujuſdam ſententia dicentis, ipſas etiam bonorum imagines eorum ignaviam exprobrare, qui picta illorum facta intuentur, quin imitentur exempla. *Exprobrantibus quotidie ſpectatores imbelles*. Dei Filius id agit, quod copiarum Imperator, qui militibus ſuis animos additurus, non ſua tantum illis proponit exempla, ſed illa etiam commilitonum ipſorum, ut metus, ne ignavi hac comparatione videantur, eos ad fortiter decertandum impellat. Ita Salvator duplex exemplorum genus uſurpat, ea quæ nobis ipſe reliquit, & ea, quæ bonorum miniſterio nobis ſuppeditat, ut duplici exemplorum ſpecie impiorum confundat ignaviam. *Idem*.

Tu

Nobis noſtram improbamus ignaviam aliena videntes exempla.

Tu non potes? ille potuit, numquid tu delicatior es illo Senatore? Sibimet dicebat Auguſtinus. Ignave Chriſtiane! dicis te ita vivere non poſſe, neque hanc exercere mortificationem, neque animum a terrenis divellere; neque nefarium hunc habitum exuere; attamen neſcio quis, quem quotidie vides, hoc facere potuit. Numquid hoc Principe es delicatior? Numquid imbecillior es tot devotis mulieribus? Quid? Mulieres ipſæ delicatiſſimæ auſteriſſimas etiam mortificationes exercent; te vero non poſſe dicis? Heu! Quis dubitat, utrum iſta confuſio excitet ignaviam noſtram, ac noſtra corda diſponat, ut his exemplis moveantur? *Idem?*

Aliena exempla mentes, & corda noſtra attollunt.

Nulla re magis mentes, & corda noſtra attolluntur, quam bonis Fidelium exemplis, Sanctus Baſilius inquit; hæc ſenſus noſtros ad cœlum erigunt, & corda noſtra terrenis his rebus hærere non permittunt. Pater hic ſcita quidem utitur ſimilitudine; quemadmodum vides, ait vitem aſcendere ſecundum arboris, cui innititur, proceritatem; atque ejuſdem præſidio paulatim ad ſublimiorum ramorum cacumen evadere, quo ſola ex ſe pervenire nequiviſſet. Ita ope exemplorum, quæ nobis ſancti reliquerunt, & quibus adhæremus, affectus noſtros, & ſpem ad cœlum attollimus. *Quaſi ſcanſiles arbuſtivæ vites, nos ipſos adæquamus ſublimium faſtigiis arborum*. Ratio eſt, quia palam in eorum actionibus videmus fidei firmitatem ac vim ſpei, atque inde poſſumus argumentari, ipſos ingenti flagrare alterius vitæ deſiderio, quandoquidem vitæ hujus voluptatibus carere volunt; ipſiſque de gloriæ æternitate perſuaſum eſſe; tot enim labores patiuntur, ac tot ſuſtinent prælia, ut eam aſſequantur. *Idem*.

Bona exempla nos regunt, & illuminant.

Patres Sanctorum exempla Pharis ſimilia dicunt, quæ in ſummis rupibus in mari poſitis accenduntur ad nautas inter noctis tenebras admonendos, atque amico lumine indicandos ſcopulos, qui evitandi ſunt, & viam, quæ arripienda. Verum huic ſententiæ addamus, quemadmodum Sancti Phari ſunt animati, non ſatis eſſe illis lumen oſtendere, ut alios adducant, ſed illius quodammodo uſum explicare; ac tacite dicere, ſed voce quæ ſatis intelligi poteſt, id quod, Sanctus Hieronymus cuidam amicorum ſuorum ſcribebat. Tecum ita me gerere volo, ut peritus nauta, qui eſt naufragiorum ſuorum experientia doctus, cum alio juniore, quem erudit. Tibi indigitabo quas in ſyrtes Chriſtiani innocentia allidi poſſit; quibus in maris partibus lateant avaritiæ, aliorumque criminum ſcopuli; quænam via tibi arripienda ſit, & quomodo agenda navis, ut feliciter in ſalutis portum pervenias.

Quomodo nosmet animare debeamus exemplis Sanctorum.

Non modica hominum felicitas eſt habere ante ſe, exempla, quibus ad ſequendum excitentur; hac ſane cogitatione Sanctus Auguſtinus ſeſe ad virtutem excitabat: *Conſidera quot millia Martyrum tritam tibi fecerunt viam; tranſierunt pueri, & puellæ, & adhuc times?* Oculos conjice, inquit ille, in tot Martyres, qui tibi ſtravere viam, in tot pueros, puellaſque per ætatem, ſæxumque imbecilles, qui iis omnibus, quas times, difficultatibus evaſerunt; vide tot homines iiſdem affectibus tortos, qui tamen generoſe eorum impetum fregere. Poſt hæc timere potes, vel tibi defuturum gratiam, ſi popoſceris eam, vel non ſatis virium tibi futurum, ſi laborare volueris? Quis dubitat, quominus eadem conſideratio excitet ignaviam noſtram, atque Sanctorum actiones validiſſimæ rationes ſint, quæ perſuadeant nos ad eas imitandas, & noſtram animi præſentiam confirment? *Idem Sermone ſecundo pro quinta Quadrageſimæ Dominica*.

Qui propter bonum exemplum ſibi a nobis allatum ſalvi fient, pro ſalute noſtra deprecabuntur.

Jonathas morte damnatur eo quod contra vetitum parum mellis guſtaſſet; ſed populus omnis pro ejuſdem ſalute laborans in hæc erumpit verba. *Ergone Jonathas morietur, qui fecit ſalutem hanc magnam in Iſrael?* Haud ita, ſed abſolvetur, quia alios ſalvos fecit. Et ſane illum de parentis manu eripuerunt. Ita dicent illi, qui ab alicujus exemplo fuerint converſi, & ex vitiorum ſuorum cæno educti: preces ſuas ad Dei Miſericordiam attollent: *Ergone morietur Jonathas? Idem*.

Homines virtute prædi ti, bonumque præbentes exemplum ſemper in honore ſunt.

Mundus, licet corruptus, ſcit tamen virtutem colere, ac revereri; & profecto non adeo prævalere in filios hominum mendacium, & iniquitas, ut non ſuperſit adhuc aliqua veritatis ſcintilla, quæ efficit ut nonnumquam judicent recte. Peccatores adhuc in ſe ipſis inveniunt quædam ſecreta lumina, propter quæ etiamſi verſantur in tenebris, id plurimi faciunt, quod per cordis ſui corruptionem amare non poſſunt. Virtus juſtorum frontibus quoſdam caracteres inurit, quos non revereri non licet. Videtur in illis quidam religionis ſpiritus, & quædam in exemplis auctoritas, quæ inter mundi tenebras adhuc virtutis majeſtatem tuentur. Elucent adhuc in juſto, haud ſecus ac olim in Moyſis facie, quædam fulgoris, & majeſtatis lineamenta, coram quibus idolorum cultores in obſequii ſignum oculos tenentur demittere. Quo magis peccator virtuti abrogare fidem conatur, eo magis quadam vi ſe cogi ſentit, ut juſtum colat, qui illius novit judicia contemnere: quo magis vis corruptionis mundi ſectatores rapit, eo magis virtus, quam inconcuſſam miratur, docet illum, nihil comparari poſſe cum ea vi, quam ipſa exercenti ſe tradit. *Ex Manuſcripto Sermone*.

De exemplo generatim.

Sacri Bibliorum libri hoc ſolatii habent, quod exempla ibi legibus ſemper conſociata videntur, & quaſcumque illi virtutes nobis proponant, ſemper earum quædam adjiciunt exempla. Philoſophorum Ethica præclaris ſane præceptis erat inſperſa, verum cum deeſſent exempla, inſignia quidem conſtituebat inſtituta, quæ alii ſequerentur, at nulla ad imitandum impreſſa occurrebant veſtigia; ubicumque ſatæ videbantur ideæ ſapientiæ, nullibi vero exempla proponebantur. At ſanctæ leges noſtræ non carent exemplaribus; nulla chriſtiana virtus eſt, quæ ſuum non inveniat heroem in eo, quo docetur, libro; & ſi ſacros auctores legimus, tot occurrunt ſummorum virorum exempla ad imitandum propoſita, quot officia adimplenda, regulæque ſervandæ; Fides habet Abraham, Sapientia Salomonem, Joſephum caſtitas, Moyſem ſolicitudo, Jobum in malis patientia, & pœnitentia Davidem. *Sermo Manuſcriptus*.

Quam frequentia fuerint primis Eccleſiæ ſæculis exempla.

Cum myſteriorum noſtrorum fide virtutes maxime inſignes, & ſeveriſſima inſtituta in omnem terrarum orbem late effuſa ſunt, Jeſu Chriſti diſcipuli eam per difficillimas vias ſecuti ſunt. Omnia pro veritate perpeti communis fuit filiorum ejuſdem exercitatio, atque ut Salvatorem ſuum imitarentur, ipſi ad tormenta cupidius, quam alii ad delicias confugerunt. Numerari nequeunt exempla divitum, qui ad paupertatem redacti ſunt, ut pauperibus opitularentur; neque pauperum, qui pauperiem opibus prætulerunt, neque Virginum, quæ in terris vitam Angelorum imitatæ ſunt, neque Paſtorum charitate flagrantium, qui ſeſe omnibus omnia præbuere eo uſque, ut præſto eſſent pro grege ſuo non vigiliis tantum, laboribuſque ſubeundis, verum etiam vitæ ipſæ effundendæ. S. Joannis Baptiſtæ vita, quæ Judæis tantam attulit admirationem, apud fideles communis facta eſt; ac deſerta imitatoribus illius fuere repleta. Eccleſia non minus exemplis, quam præceptis abundat, & doctrina ejus ſancta viſa eſt, plurimos ſanctos producens. *Meldenſis Epiſcopus in Sermone de Univerſali Hiſtoria*.

Verba ſine operibus ut plurimum inutilia.

Verba ab operibus ſemota quamprimum ex Auditorum mentibus excidunt; at manent in mente Dei pro damnatione eorum, qui, quæ dicunt, minime faciunt; cum e contra actionibus conjuncta magnum inter homines quidem pondus, apud Deum vero meritum habent. Quamobrem Salvator licet operum ſubſidio non indigeret, longe maximum temporis ſpatium inſumpſit virtutem exercens, quam docens; docere enim voluit flocci faciendos, qui auctoritatem, atque exiſtimationem ſibi conciliare contendunt, non exemplis vitæ, ſed perſonarum qualitate, quaſi id ſibi vindicarent quod ad Deum unice pertinet. Accidit nonnumquam juſto judicio, ut eorum vita ſimul & a Deo reprobetur, & ab hominibus contemnatur; & quamvis hic contemptus non ſemper palam innoteſcat, exiſtimatio eorum, quæ ſupereſt, infirmum ſane præſidium eſt contra conſcientiæ ſuæ exprobrationem. *Liber, cui titulus: Paſſiones Domini noſtri, Tomo ſecundo*.

Leges graves videntur, cum Legiſlator ſeſe illis non ſubjicit.

Subditorum eſt legibus obmurmurando parere, ubi vident iiſdem Principes teneri minime velle; & e contra nihil magis ad earum obſervantiam illos impellit, ubi vident, illos, qui ſecum diſpenſare poſſent, ſeſe primos omnium iiſdem ſubjicere, aliiſque, obtemperandi exemplum præbere. Exercitus David impatienter ardentiſſimam ferebat ſitim, qua urebatur; ſed ubi vidit Regem generoſo conſilio bibere noluiſſe aquam, ſibi a tribus ſuorum fortiſſimis allatam, hæc generoſa repulſa ſuavem militibus effecit pœnam cum imperatore communem; atque ut Sancti Chryſoſtomi verbis utar: *iſta libatio totius refrigerium fuit exercitus*.

Fro-

BIBLIOTECA CENTRAL